

MINISTRI KÄSKKIRI

27.03.2023 nr 1.1-2/23/80

**Tallinna Teeninduskooli teenistusliku järelevalve
õiendi kinnitamine**

Vabariigi Valitsuse seaduse § 95 lõike 1 ja Vabariigi Valitsuse 13.08.2021. a määruse nr 80 „Haridus- ja Teadusministeeriumi põhimäärus“ § 6 lõike 2 punkti 13 alusel.

1. Kinnitan Tallinna Teeninduskooli teenistusliku järelevalve õiendi (lisatud).
2. Kooli direktoril esitada õiendis tehtud ettekirjutuste täitmise kohta Haridus- ja Teadusministeeriumile kirjalik aruanne ettekirjutuste täitmist tõendavate dokumentidega viie tööpäeva jooksul peale ettekirjutuse tähtaega.
3. Käesolevat käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades kaebuse Tartu Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnis Lukas

Minister

**ÕIEND TEENISTUSLIKU JÄRELEVALVE KOHTA TALLINNA
TEENINDUSKOO LIS**

SISSEJUHATUS

1. Tallinna Teeninduskool (edaspidi *kool*) on Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi *HTM*) hallatav õppeasutus aadressil Majaka 2, 11412 Tallinn.
2. Teenistuslikku järelevalvet kooli juhtimise ning tegevuse otstarbekuse ja seaduslikkuse üle teostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna juhataja Raina Loom, järelevalve valdkonna peaekspert Signe Vanker, nõunik Hille Voolaid. Ekspertdina olid kaasatud üldhariduspoliitika osakonna kaasava hariduse valdkonna peaekspert Ave Szymanel ja Keeleameti järelevalveosakonna juhataja Merle Loodus-Adamson.
3. Järelevalve eesmärk oli hinnata, kuidas toimub koolis õpilase arengu toetamine väljalangevuse ennetamisel ning mil viisil on korraldatud eesti keel teise keelena õpe ja eestikeelne aineõpe osaliselt vene õppekeelelega kutsekeskhariduse õpperühmades.
4. Teenistuslik järelevalve algas 06.02.2023.
5. Järelevalves vesteldi kooli direktoriga, õppedirektoriga, eesti keele ja eestikeelseid aineid õpetavate õpetajatega, vastuvõtukomisjonide liikmetega, rühmajuhendajatega, õpilastega, kooli nõunike kogu liikmega. Tutvuti kooli dokumentide ja õppekeskkonnaga vaadeldavas valdkonnas ning võrreldi kooli tegelikku olukorda Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) tehtud sissekannetega.

KOKKUVÕTE

Kool on suurim riiklik kutseõpet pakkuv majutamise ja toitlustamise, toiduainetöötluste, iluteeninduse ja juuksuritöö ning kaubanduse valdkonna kool Põhja-Eesti regioonis. Koolis õppis 2022/2023. õppeaastal 10.11.2022 seisuga 734 õpilast, neist 491 õppis kutsekeskhariduse tasemel.

Järelevalves oli vaatluse all õpilaste vastuvõtu korraldus, meetmete rakendamine õpilaste väljalangevuse ennetamiseks, eestikeelse õppe korraldus ning õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni ja riigikeeleoskuse vastavus nõuetele.

Kooli vastuvõtuga seotud dokumentatsioon ei ole alati korrektselt dokumenteeritud, mistõttu ei ole vahel võimalik jälgida vastuvõtuprotsessi korraldust ja õpilaskandidaatide tulemuste kujunemist. Järelevalves ei leidnud kinnitust, et vastuvõtukomisjon täidaks alati oma eesmärgi ja selgitaks välja õpilaste motivatsiooni õppida valitud erialal.

Väljalangevus esimesel õppeaastal on koolis keskmisest kõrgem. Kuna õpilaste väljalangevus on koolis kohati suur, võetakse õpilasi vastu arvestusega, et osa õpilastest katkestab õpingud. Koolis on teadvustatud, et väljalangevus ning õpingute katkestamine on probleemiks, selleks on planeeritud ka parendustegevusi, kuid rakendatud meetmed ei ole olnud mõjusad.

Õpilaste toetamiseks on koolis loodud tugikeskus, kuid tugikeskuse tegevuse tulemuslikkuse

hindamiseks ei ole seatud kriteeriume ja mõõdikuid. Järelevalves selgus, et psühholoogi tööülesandeid täidab töötaja, kes töölepingu kohaselt täidab tugikeskuse juhi, mitte psühholoogi tööülesandeid, ning eripedagoogi tööülesandeid täidab töötaja, kes töölepingu kohaselt täidab eripedagoog-nõustaja, mitte eripedagoogi tööülesandeid. Psühholoogi tööülesanded on määratletud ametijuhendis. Õpilaste teadlikkus tugikeskusest oli vähene, enamus vestlustes osalenud õpilastest ei teadnud, millised on tugikeskuse ülesanded.

Järelevalves selgus, et koolis on oluline vaadata üle õpilaste vastuvõtu korraldus, selgitamaks välja õpilase motivatsioon ja võimekus õppida valitud erialal, oluline on ka õpilaste toevajaduse võimalikult varajane väljaselgitamine ja õppekorralduse analüüsimine (õppetöö planeerimine).

Kutseõppeasutuse seaduse kohaselt peab keskhariduse õppekava õppekeel olema eesti keel. Kool on üks seitsmest kutseõppeasutusest, kus peab läbi viima 60/40 propotsioonis eestikeelset õpet kutsekeskhariduse tasemel. Järelevalves ei leidnud kinnitust, et eestikeelne õpe toimub proportsioonis 60/40 ja lõpetajad omandavad eesti keele oskuse tasemel, mis võimaldaks peale kooli lõpetamist jätkata õpinguid eestikeelsel õppekaval või tulla toime ainult eestikeelses töökkeskkonnas.

Eesti keel teise keelena eksamil vähemalt B2 taseme saavutanute osakaal kõigist eesti keel teise keelena riigieksamit teinud lõpetajate tulemustest on koolis 2021. ja 2022. aasta võrdluses languses (2021–42,86%; 2022–23,68%). Ka gümnaasiumihariduse ja kutsekeskhariduse omandanud noorte eesti keel teise keelena riigieksami keskmine tulemus on 2021. ja 2022. aasta võrdluses koolis languses (2021–52,76%; 2022–41,09%).

Koolis oli 06.02.2023 seisuga 89 õppe- ja kasvatusala töötajat, kellest 26 (29%) omavad kesk- või keskeriharidust. 66 kutseõpetajast 25 (37%) olid kesk- või keskeriharidusega. Üldharidusainete 16 õpetajast kuuel puudus magistrikraad.

Riigikeeleoskus vastas nõuetele 89 õppe- ja kasvatusala töötajast 84-l (94%).

OLUKORRA KIRJELDUS

Kool on suurim riiklik kutseõpet pakkuv majutus- ja isikuteeninduse ning kaubanduse valdkonna kool Põhja-Eesti regioonis.

Kutseõppeasutuse seaduse¹ (edaspidi *KutÕS*) kohaselt peab keskhariduse õppekava õppekeel olema eesti keel. Õppekeeleks loetakse keel, milles toimuv õpe moodustab vähemalt 60 protsenti kooli õppekavas sätestatud õppe mahust². 2021/2022. õppeaastal oli kutsekeskhariduse tasemel osaliselt vene keeles õppijaid seitsmes kutseõppeasutuses, enim oli selliseid õpilasi viies kutseõppeasutuses, sh Tallinna Teeninduskoolis³.

Koolis õppis 2022/2023. õppeaastal 10.11.2022 seisuga 734 õpilast, neist 491 õppis kutsekeskhariduse tasemel (tabel 1). Tabelis 2 on toodud kutsekeskharidustaseme õpilaste arv õppekavade lõikes.

Tabel 1. Õpilaste arv õppeaastatel 2019/2020–2022/2023.

Õppeaasta	2022/2023	2021/2022	2020/2021	2019/2020
Tallinna Teeninduskool	Õpilaste arv / kutsekeskhariduse tasemel õpilaste arv			
	734/491	695/479	819/538	873/540

Allikas: Haridussilm, 10. novembri seisuga.

¹ KutÕS, § 29 lg 2.

² KutÕS, § 29 lg 1.

³ Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava 2022–2030 seletuskiri, 2022.

Tabel 2. Tallinna Teeninduskooli õpilaste arv seisuga 10.11.2022 kutsekeskhariduse taseme õppekavadel kursuste lõikes.

Õppekava nimetus	1. kursus	2. kursus	3. kursus	Kokku
Hotelliteenindus	44	26	21	91
Kaubandus	21			21
Kokk	98	67	59	224
Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia		1	1	2
Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia	47	35	37	119
Spaateenindaja	26			26
Toitlustusteenindus			8	8
Kokku	236	129	126	491

Allikas: EHIS.

Kooli direktori selgituste kohaselt on peaesmärk pakkuda koolis head õpikeskkonda ja oluliseks peetakse kooli mainet, sest info liigub õpilaselt õpilasele ja selle järgi tehakse koolivalikud. Kuna koolis on õpilaste väljalangevuse näitajad kõrged, siis võetakse õpilasi vastu rohkem. Kui tegelik plaan on 20, siis võetakse vastu 26–28, arvestades, et 20% õpilastest langeb välja. Otsused koolituskohtade kohta tehakse kooli nõukogus, kus toimuvad sisulised arutelud, ning koolituskohad otsustatakse kooli nõukogus valdkonnapõhiselt. Kolmandik õpilastest vajavad õpingute ajal toetust ja tuge.

Ära kuulamisel lisas kooli infojuht, et õppijaid võetakse rohkem, kuna osad loobuvad septembri, oktoobri jooksul õpingutest, sest saavad õppekoha gümnaasiumis või ei ilmu õppetööle ja/või ei teata teise kooli koha saamisest.

Selgitame, et kool peaks astuma jõulisi samme väljalangevuse vähendamiseks. Lähenedamine, et kooli võetakse vastu rohkem õpilasi arvestusega, et suur osa neist langeb enne õpingute lõpetamist välja, ei ole suure väljalangevuse probleemile lahendus.

1. Õpilaste vastuvõtu kord ja tingimused ning vastuvõtuprotsess

Õpilaste kutseõppeasutusse vastuvõtu kord on reguleeritud haridus- ja teadusministri määrusega⁴. Nimetatud määruse⁵ kohaselt määruses reguleerimata küsimustes kehtestab kool õppekorralduseeskirjas (edaspidi *ÕKE*) kooli vastuvõtu korra. Sama on sätestatud ka haridus- ja teadusministri määruses⁶, mille kohaselt peab *ÕKE*s olema kehtestatud õpilaste vastuvõtu kord.

Järelevalves oli vaatluse all õpilaste vastuvõtt 2021. ja 2022. aastal.

2021. ja 2022. aasta suvel toimus vastuvõtt kolmel kutsekeskhariduse taseme õppekaval, kus õppetöö peab toimuma 60% eesti ja 40% vene keeles: hotelliteenindus, kokk ja pagar-kondiiter. 2021. aastal lähtuti õpilaste vastuvõtu korrast, mis oli kinnitatud⁷ kooli nõukogus 26.08.2020 ning 2022. aastal lähtuti vastuvõtu korrast, mis oli kinnitatud⁸ kooli nõukogus 25.08.2021. Kehtiv *ÕKE* koos lisadega on kinnitatud⁹ kooli nõukogus 31.08.2022. Õpilaste vastuvõtu kord on sätestatud *ÕKE* lisas 1. Kooli õppekorralduseeskiri ja selle lisa 1 „Vastuvõtu kord“ on avalikustatud kooli veebilehel.

⁴ Haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määrus nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtmise kord“.

⁵ Haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määrus nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtmise kord“, § 2 lg 4.

⁶ Haridus- ja teadusministri 28.08.2013. a määrus nr 23 „Kutseõppeasutuse arendustegevust ja õppekasvatustööd käsitlevate kohustuslike dokumentide nõuded ja dokumentide pidamise kord“, § 7 lg 2 p 3.

⁷ Kooli nõukogu 26.08.2020 koosoleku protokoll nr 1-6/39.

⁸ Kooli nõukogu 25.08.2021 koosoleku protokoll nr 1-6/41.

⁹ Kooli nõukogu 31.08.2022 koosoleku protokoll nr 1-6/47.

Järelevalves vaadeldi 2022. aasta vastuvõtukomisjoni protokolle. Protokollid olid koostatud nõuetekohaselt, kuid vajavad terminoloogilist ühtlustamist, nt kodulehel on silmaringitest, protokollis on üldainetest.

Vastuvõtukomisjoni töökord sätestab¹⁰, et vastuvõtujuht suunab kooskõlastatud vastuvõtusessiooni tähtajad avalikustamisele kooli kodulehel ja sisseastumise infosüsteemis vastavalt valdkonna juhtivõpetajatelt saadud sisendile vastuvõtuperioodi alusdokumendist. Õpilaste kutseõppeasutusse vastuvõtu kord sätestab¹¹, et kool peab korraldama vajalike dokumentide vastuvõtmise, registreerimise ja säilitamise vastavalt kooli asjaajamise korrale. Kool esitas järelevalves dokumendi „Tallinna Teeninduskooli tegevuste dokumenteerimise kord“¹², mis ei käsitle otseselt vastuvõtuga seotud dokumentatsiooni vastuvõtmist, registreerimist ja säilitamist.

Direktori selgituste kohaselt säilitatakse dokumendid dokumendihaldussüsteemis Pinal ja see, kus on sätestatud dokumentide vastuvõtmine, registreerimine ja säilitamine, on sätestatud vastuvõtukomisjoni töökorras.

Selgitame, et eeltoodust tulenevalt on vajalik teha vastav viide tegevuste dokumenteerimise korda.

Vastuvõtukomisjoni töökorras¹³ on sätestatud, et vastuvõtu tulemusi, hindamisi, konkursiga väljajäänud kandidaatide dokumendi koopiaid säilitatakse üks aasta arhiivis.

Kool ei esitanud järelevalves 2022. aasta vastuvõtuvestluse hindamislehti, kuna neid ei olnud säilitatud. Seega ei ole vastuvõtukomisjoni töö kooskõlas vastuvõtukomisjoni töökorras sätestatuga.

ÕKEs¹⁴ on sätestatud, et õpilaste kooli vastuvõtmise korraldamiseks moodustab vastuvõtukomisjoni direktor oma käskkirjaga määramata ajaks.

Vastuvõtukomisjoni töökord on kinnitatud direktori käskkirjaga¹⁵. Kehtestatud korra kohaselt¹⁶ moodustatakse vastuvõtukomisjon vähemalt viieliikmelisena, kuhu kuuluvad direktor, õppedirektor, õppejuht, vastuvõtujuht, valdkondade vastutavad juhtivõpetajad ja infojuht. Komisjoni juhib direktor, vastuvõtuprotsesse juhib vastuvõtujuht.

Vastuvõtukomisjoni töökorras ei selgu õppekavade vastuvõtukomisjonide isikulised koosseisud ja vastuvõtukomisjoni isikulisi koosseise direktor käskkirjaga 2022/2023. õppeaastal moodustanud ei ole. Õigusselguse tagamiseks on oluline, et vastuvõtuprotsessis oleks üheselt selge, kes mille eest vastutab. Pärast vastuvõtu toimumist peab olema kogu protsess, sealhulgas selles osalenud isikud tagantjärele tuvastatavad. Selleks peab kool andma vastuvõtuprotsessis osalevatele isikutele vastavad volitused, mida saab teha vastuvõtukomisjoni isikulise koosseisu määramisega käskkirjas.

Direktori selgituste kohaselt on vastuvõtukomisjoni tööd keeruline korraldada, nt võib soovijaid olla mõnele õppekavale rohkem, kui on planeeritud, vastuvõtukomisjon peaks aga olema täies koosseisus kohal. Valdkonnajuhi kohalolek on kohustuslik. Vestluskomisjonid on eraldi moodustatud. Vestluskomisjoni koosseisu käskkirjaga kinnitatud ei ole, on koostatud Exceli tabel. Vestluskomisjoni koosseisu moodustab vastuvõtujuht koostöös juhtivõpetajaga.

¹⁰ Direktori 18.02.2022 käskkiri nr 1-1/124 „Vastuvõtukomisjoni töökorra kehtestamine“, p.2.9.

¹¹ Haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määrus nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtmise kord“.

¹² Direktori 23.08.2018 käskkiri nr 1-1/474 „Tallinna Teeninduskooli tegevuste dokumenteerimise korra kinnitamine“.

¹³ Direktori 18.02.2022 käskkiri nr 1-1/124 „Vastuvõtukomisjoni töökorra kehtestamine“ p.6.2.

¹⁴ ÕKE, lisa 1 p 1.6.

¹⁵ Direktori 18.02.2022 käskkiri nr 1-1/124 „Vastuvõtukomisjoni töökorra kehtestamine“, p.1.1.

¹⁶ Direktori 18.02.2022 käskkiri nr 1-1/124 „Vastuvõtukomisjoni töökorra kehtestamine“, p 1.2.

Ära kuulamise lisas direktor, et isikkoosseis on kinnitatud ametikohapõhiselt, et tagada vastuvõtukomisjoni paindlik töökorraldus, et saaks kiiresti formeerida komisjoni tööd.

Selgitame, et komisjoni koosseisud tuleb koostada eraldi igale õppekavale ja see peab kajastama tegelikku vastuvõtul esinevat olukorda. Komisjoni liikmete loetelu peab olema konkreetne, kõik liikmeks määratud isikud peavad ka komisjoni töös osalema ja nimekiri ei saa olla avatud. Haldusmenetluse seaduse¹⁷ (edaspidi *HMS*) kohaselt määratakse haldusorganisiselt isikud, kes tegutsevad haldusmenetluses haldusorgani nimel, kui seaduses või määruses ei ole sätestatud teisiti. Kui tekib olukord, kus on vaja komisjoni koosseisu muuta, tuleb seda teha vastavalt haldusmenetluse reeglitele.

Peale ära kuulamist esitas kool direktori käskkirja, millega kinnitati vastuvõtukomisjoni isikuline koosseis¹⁸.

Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtu kord sätestab¹⁹, et vastuvõtu väljakuulutamisest kuni õppetöö alguseni ei või kool muuta vastuvõtu tingimusi ja korda vastaval õppekaval. Kooli vastuvõtu kord ei sätestata vastuvõtu tingimusi. Vastuvõtu tingimused on toodud kooli kodulehel.

Ära kuulamise selgitas direktor, et nad lähtuvad vastuvõtu korra punktidest 1.5 ja 3.2, kus on kirjeldatud õppima asumise tingimused (sisseastumisvestluse, testide ja/või praktiliste katsete sooritamine) ning vastuvõtul esitatavad dokumendid.

Selgitame, et vastuvõtutingimused peavad olema konkreetsed ja sisaldama teavet iga eriala vastuvõtukatse, nt silmaringitest, vastuvõtuvestlus, ja selle hindamise kohta. Need tingimused on toodud välja ainult kooli kodulehel, mistõttu need on muudetavad ja tagasiulatuvalt ei ole võimalik hinnata, millised tingimused antud ajahetkel kehtisid.

ÕKEs²⁰ kehtestatu kohaselt tuleb kandidaadil sooritada eesti keele oskuse test, kui õpilaskandidaadi emakeel ei ole eesti keel ja ta ei ole sooritanud eesti keel emakeelena riigieksamit ning ÕKEs²¹ on sätestatud, et kutsekeskhariduse tasemele kandideerimisel tuleb tõendada keeleoskust riigikeeleoskuse tunnistusega (kui ei ole lõpetatud eestikeelne kool; väljaprinti on võimalik teha eesti.ee portaalist). Selle puudumisel lisandub vastuvõtukatse õppimiseks piisava keeleoskuse tõendamiseks.

Vastuvõtjuhi selgituste kohaselt on tegemist Eksamite Infosüsteemi (edaspidi *EIS*) testiga ning käesoleval aastal oli kõigil vastuvõtetutel riigikeeleksam tehtud.

ÕKEs²² on sätestatud, et õpilaskandidaat sooritab vastavalt vastuvõtutingimustele vastuvõtukatsed (katsed, testid, vestlused jmt), mida hinnatakse punktisüsteemis. Iga skaalat tutvustab kandidaatidele vestluskomisjon. Kooli vastuvõtukomisjoni töökorras on sätestatud²³, et iga eriala vastuvõtul on kokku lepitud ja avalikustatud hindamisskaala. Vestluskomisjon hindab eelduskatseid ja vestlusi punktisüsteemis ning hindab vastuvõtuvestlusel ja/või testidel erialale/õppekavale asjakohaseid õpilaskandidaadi karakteristikuid ja valmisolekut õppekavas õpiväljundite saavutamiseks ning testi tulemusi ja/või motivatsioonikirja põhjendatust.

Direktori selgituste kohaselt käskkirjaga vastuvõtukatsete tulemusi eraldi üksikult ei kinnitata

¹⁷ HMS, § 8 lg 2.

¹⁸ Direktori 21.03.2023 käskkiri nr 1-2/23/10 „Vastuvõtukomisjoni koosseisu kinnitamine“.

¹⁹ Haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määrus nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtmise kord“.

²⁰ ÕKE, lisa 1 p 4.2.

²¹ ÕKE, lisa 1 p 3.2.4.

²² ÕKE, lisa 1 p 4.1.

²³ Direktori 18.02.2022 käskkiri nr 1-1/124 „Vastuvõtukomisjoni töökorra kehtestamine“, p-d 3.4, 3.5.

ja neid ei ole dokumenteeritud. Punktid on kättesaadavad ja nähtavad sisseastumise infosüsteemis (edaspidi *SAIS*).

Väiksema konkursiga erialadel rakendatakse lihtsamaid vastuvõtutingimusi. Vastuvõtukomisjoni juhi sõnul on pagari erialal hindamine kahetasandiline, teistel kolmetasandiline, kuna pagari erialal on vähem kandidaate. Järelevalves esitati ka hindamismaatriksi näidis, kuid vastuvõtuprotsessis kasutusel olnud maatriksiga järelevalves ei olnud võimalik tutvuda, kuna vestluskomisjoni materjale ei ole säilitatud. Seega ei leidnud tõendamist, et esitatud maatriksit on vastuvõtuprotsessis kasutatud.

Kool esitas järelevalves 2021. ja 2022. aasta sisseastumisvestluste protokollid, kus on kajastatud õpilase tulemused koondpunktidenä: hotelliteeninduse õppekaval üldainete testi ja erialase vestluse koondpunktid, koka ning pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia õppekavadel testi ja erialase vestluse koondpunktid. Protokollis on välja toodud võimalik maksimaalne punktide arv ja minimaalne positiivne tulemus.

Järelevalves selgus, et kool säilitab sisseastumisvestluste, testide, katsete tulemusi koondprotokollina, kus on punktisummad liidetud. Mille alusel koondsumma kujuneb, neid andmeid ei säilitata.

Ära kuulamisele selgitas infojuht, et koond kujuneb, kui liita vestlus, praktiline katse ja silmaringitest. Kandidaadid saavad SAISist teate iga sooritatud katse protokollis, kus on konkreetse isiku tulemus esitatud. Pingerida on vastuvõtuperioodi ajal kõigile avalik, tuvastada saab avalduse numbri, või kui kandidaat on lubanud, nime järgi.

ÕKEs²⁴ kehtestatu kohaselt nõustatakse vajadusel HEV õpilaskandidaati õppekava ja õppevormi valikul vastuvõtukomisjoni töötaja või tugikeskuse töötaja või tulevase rühmajuhendaja poolt, soovi esitamisel vastuvõtukomisjoni töötajale.

Vastuvõtukomisjonide protokollid ei sisalda toevajaduse määramise informatsiooni.

Direktori sõnul ei näe kool, millised olid õpilase hariduslikud erivajadused põhikoolis. Kui vestluskomisjonis on tugispetsialist ning kui seal selgub toevajadus, siis saadakse vestluskomisjonist tagasisidet. Tugispetsialist teeb märke ning teave antakse edasi õpetajatele. Kuna tugispetsialiste on vähe, saavad tugispetsialistid vastuvõtuvestlusel osaleda juhul, kui on vaba (tugispetsialisti) ressurssi.

Tugimeeskonna liikmete sõnul nad osalevad õpilastega vestlustel, koguvad teabe õpetajatelt, rühmajuhendajatelt ning otsused tehakse meeskonnatööna. Põhirõhk on tööl hariduslike erivajadustega (edaspidi *HEV*) õpilastega, tugispetsialistide koostöörutelud toimuvad iganädalaselt. Toevajadus selgitatakse välja vestlustel, ankeediga, dokumentide põhjal.

Vastuvõtukomisjoni juhi sõnul kandideerivad HEV-õpilased teiste õpilastega samadel alustel.

Vestlusel pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia õpilastega tõid õpilased välja, et nad ei olnud teadlikud, mida kooli vastuvõtul hinnatakse. III kursuse õpilased lisasid, et vastuvõtuvestlus toimus vene keeles. Vastuvõtukomisjoni liikme sõnul püütakse vestelda eesti keeles, aga kui on näha, et kandidaat ei saa üldse aru, toimub vestlus vene keeles.

Vestluses osalenud koka eriala õpilaste sõnul toimus vastuvõtuvestlus nii eesti kui vene keeles, Teavet õppimisvõimaluste kohta saadi kooli kodulehelt. Millest vestlusel räägiti, õpilased eelnevalt ei teadnud, tulemuste kohta osa õpilasi olid saanud teada punktid, osad ei saanud. III kursusel on vastu võetud 60 õpilasest lahkunud pooled ehk u 30 õpilast. Õpilaste hinnangul on väljalangevuse põhjuseks vale erialavalik või tööle asumine ning väljalangevust aitaks nende arvates vähendada parem õpilaste vastuvõtu korraldus, kui vastuvõtul selgitatakse välja õpilase

²⁴ ÕKE, lisa 1 p 2.6.

motivatsioon õppida valitud erialal.

Vestluses osalenud hotelliteeninduse eriala õpilaste sõnul toimus vastuvõtuvestlus eesti ja inglise keeles. Vastuvõtutingimuste kohta teavet ei olnud. Väljalangevus on olnud suur, nt ühes õpperühmas on III kursusel 26 õpilasest jäänud 7. Õpilaste sõnul on põhjuseks vale erialavalik ja vähene õpimotivatsioon, suurim väljalangevus on I kursuse lõpus ja II kursusel. Väljalangevuse põhjuseks on õpilaste hinnangul olnud ka kaasõpilaste vähene eesti keele oskus. Õpilaste sõnul võiks väljalangevust vähendada suurem eestikeelse õppe toetamine.

Õpilasesinduse esindajate sõnul ei ole õpilasesinduses arutatud õpilaste vastuvõtuga seonduvaid küsimusi, väljalangevuse põhjusena nähakse õpilaste madalat õpimotivatsiooni, kuna õpilased ei tea, mis eriala ja miks nad õppima asuvad.

Järelevalves selgus, et kooli vastuvõtuga seotud dokumentatsioon ei ole korrektselt dokumenteeritud, mistõttu ei ole võimalik tagasiulatuvalt jälgida kogu vastuvõtuprotsessi korraldust ja õpilaskandidaatide tulemuste kujunemist. Vastuvõtukomisjoni moodustamine ei ole läbi mõeldud, kuna mitte alati ei ole tugispetsialistid kaasatud vastuvõtukomisjoni töösse. Kuna õpilaste väljalangevus on koolis suur, võetakse õpilasi vastu arvestusega, et osad õpilased katkestavad õpingud. Järelevalves ei leidnud kinnitust, et vastuvõtukomisjon täidaks oma eesmärgi ja selgitaks välja õpilaste motivatsiooni õppida valitud erialal. Seega on oluline vaadata koolis üle õpilaste vastuvõtu korraldus, selgitamaks välja õpilase võimekus õppida valitud erialal. Selgitame, et kandidaatide jaoks peab enne sisseastumisprotsessi algust selge olema, mille alusel neid vastuvõtuprotsessis hinnatakse ning see peab ka hiljem tagantjärele objektiivselt kontrollitav olema.

1.1. Ettepanek õppeasutusele

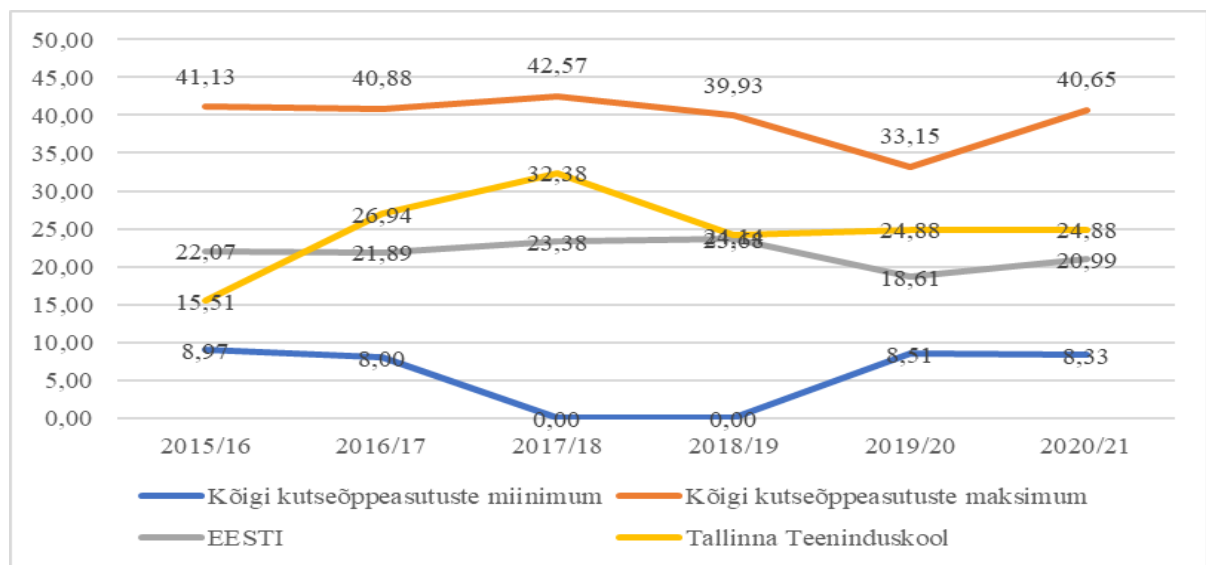
Kehtestada vastuvõtuvestluse juhend kõigile õppekavadele, et tagada vastuvõtuprotsessi selgus ja läbipaistvus ning et õpilaskandidaat teaks, mida vestlusel hinnatakse.

1.2. Ettekirjutused kooli direktorile

- 1.2.1. Tagada õpilase vastuvõtu läbipaistvus, sealhulgas asjakohaste hindamismeetodite kasutamine, hinnates õpilaskandidaadi valmisolekut õppekavas kirjeldatud õpiväljundite saavutamiseks, lähtudes haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määruse nr 14 „Õpilaste kutseõppeasutusse vastuvõtu kord“ § 3 lõike 1 punktis 4 kehtestatust. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.09.2023.
- 1.2.2. Tagada vastuvõtuvestluste protokollimine viisil, et sealt nähtuks, mille eest ja kui palju sai kandidaat punkte ning kuidas vastuvõtukomisjon hindas õpilaskandidaadi valmisolekut õppekavas kirjeldatud õpiväljundite saavutamiseks, lähtudes direktori 18.02.2022 käskkirja nr 1-1/214 „Vastuvõtukomisjoni töökord“ punktis 3.5 kehtestatust. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.09.2023.
- 1.2.3. Tagada vastuvõtu tulemuste ja hindamislehtede säilitamine, lähtudes direktori 18.02.2022 käskkirja nr 1-1/124 „Vastuvõtukomisjoni töökorra kehtestamine“ punktist 6.2. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.09.2023.
- 1.2.4. Tagada vastuvõtutingimuste kinnitamine, lähtudes haridus- ja teadusministri 16.04.2018. a määruse nr 14 „Õpilase kutseõppeasutusse vastuvõtmise kord“ § 2 lõikest 2. Täitmise tähtaeg: 01.06.2023.

2. Õpilaste toetamine õpinguperioodil

Koolis on 2019/2020. ja 2020/2021. õppeaastal katkestajate osakaal kutsekeskhariduses esimesel aastal Eesti keskmisest kõrgem (joonis 1). Kooli näitajad on vastavalt 24,88%, 24,88%, kutseõppeasutuste keskmised näitajad on 18,61% ja 20,99%.

Joonis 1. Õppetöö katkestajate²⁵ osakaal kutsekeskhariduses esimesel aastal, %.

Allikas: EHIS.

Perioodil 2016–2021 kehtinud kooli arengukavas²⁶ on toodud välja, et kooli nõrkuseks on õpilaste suur väljalangevus ning selle trendi pidurdamiseks on kool käivitanud mitmeid meetmeid hõlmava tugisüsteemi õpilaste toetamiseks ja väljalangevuse vähendamiseks: tugikeskuse loomine, tugispetsialistide abil juhtumipõhiselt sekkumine õpilase toetamiseks, et ta suudaks edukalt õppetööle keskenduda. Välja on toodud, et erivajadustega õppijate toetamisel on takistuseks õpetajate vähesed eripedagoogilised koolitusvõimalused ja töötasustamise süsteem, mis ei võimalda individuaalset õpet, et pedagoogilise personali koolitust tuleb toetada aspektist, et õpetamine kutsekoolis nõuab õpilaste oskuste kaardistamist, sest alustavad õppurid ei vasta sageli põhikooli lõpetanute eeldatavale baastasemele ja seetõttu on kooli õpetajad ja tugisüsteem sunnitud tegema palju lisatööd selleks, et anda õpilasele tema võimetekohane lähtepositsioon kutsehariduse edukaks omandamiseks.

Kooli arengukavas püstitati 2020. aastaks järgmised eesmärgid:

- 1) Kutsekeskhariduse nominaalajaga lõpetajate % lõpetajatest – 60.
- 2) Õppetöö katkestajate osakaal kutsekeskhariduse baasil, % – <20.
- 3) Õppetöö katkestajate osakaal kutseõppes keskhariduse baasil I aastal, % – <20.
- 4) Õppetöö katkestajate osakaal kokku, % – <20.

Kooli arengukava on analüüsitud, tulemusaruanne valmis 2021. aasta märtsiks ja koostatud on arengukava 2020. aasta tegevuskava täitmise tulemusaruanne. Õpilastega seotud näitajad 2020. aasta tegevuskava täitmise tulemusaruandes on toodud tabelis 3.

²⁵ Katkestajate leidmisel vaadatakse kõigi 10. novembril õppinute või aasta jooksul õppima asunute, aga enne 10. novembrit katkestanute või lõpetanute seisundit järgmise aasta 10. novembril. Arvestusest jäävad välja need, kelle õppimise aeg oli alla 31 päeva. Katkestajaks ei loeta samas koolis jätkajat ega neid, kelle katkestamise põhjuseks on välismaale minek.

²⁶ Haridus- ja Teadusministeeriumi kesk- ja täiskasvanuhariduse asekancleri 01.02.2021 käskkiri nr 1.1.-5/21/3 „Tallinna Teeninduskooli arengukava 2016–2021“.

Tabel 3. Õpilastega seotud näitajad.

Näitaja	Kooli näitaja 2020	Sihttase 2020	Sihttase 2021
Õppetöö katkestajate osakaal kutsekeskhariduses esimesel aastal, %.	24,2	<20	<20
Väljalangejate osakaal kutsekeskhariduses esimesel aastal, %.	12,0		11
Kutsekeskhariduse nominaalajaga lõpetajate osakaal, %.	52,8	60	60
Kutseeksami edukalt sooritanute osakaal lõpetajatest, %.	71,6 *	90	90
Õpirändel (Erasmus+) osalenud õpilaste arv ja osakaal, %.	30/4,8		28/4,5
Lõpetajad, keda on rakendatud tööturul või õppimas, %.	84	85	85
Eesti keeles toimuva õppe osakaal kutsekeskhariduse õppekavadel, %.	2018–40; 2019 jj 60	40/60	40/60
Eesti keele tasemeeksami (B2) sooritanute osakaal kõigist eesti keele tasemeeksami teinud kutseõppuritest, %.	32	40	40
Õpilaste rahulolu (hea/väga hea) koolikeskkonnaga, %.	95/94	98/80	98/94

Märkus: *Kutset taotlevatest sooritas 98%.

Allikas: Kooli arengukava 2020. aasta tegevuskava täitmise tulemusaruanne.

Õppetöö katkestamise näitajate osas ei saavutatud koolis 2020. aastaks püstitatud sihttasest. Sihttase jäi saavutamata ka kutsekeskhariduse nominaalajaga lõpetajate ja eesti keele tasemeeksami (B2) sooritanute osakaalu osas. Eesti keeles toimuva õppe osakaalu osas on sihttase seatud, kuid ühestki järelevalves esitatud dokumendist ei nähtunud, kuidas jälgitakse eesti keeles toimuva õppetöö osakaalu. Mil viisil seda koolis jälgitakse, on kooli otsustuspädevus, kuid koolil peab olema ülevaade, lähtudes eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavast.

Järelevalves selgus, et kuigi õppeasutus on seadnud erinevaid sihttasemeid, ei ole eesmäärke täidetud. Kool peaks kaaluma, mil viisil tagada sihttasemete saavutamine, et need ei jääks kättesaamatuteks eesmärkideks.

2021. aastal oli õppetöö katkestajate osakaal koolis suurem riigi keskmisest näitajast – kool 24,4%, riigi keskmine 20,3%. Samuti oli suurem õppetöö katkestajate osakaal kutsekeskhariduses esimesel aastal – kool 28,6%, riigi keskmine 19,2%. Madalam oli ka kutsekeskhariduse nominaalajaga lõpetanute osakaal – kool 48,2%, riigi keskmine 52,7% (tabel 4). 2022. aastal on katkestajate osakaal olnud riigi keskmisest näitajast parem – kool 20,3%, riik 21%, kuid õppetöö katkestajate osakaal kutsekeskhariduses esimesel aastal on jätkuvalt kõrge – kool 28,8%, riik 20,6% .

Tabel 4. Kooli näitajad seisuga 10.11.2021. ja 10.11.2022.

Näitaja	Kool 2021	Riik 2021	Kool 2022	Riik 2022
Õppetöö katkestajate osakaal, %.	24,4	20,3	20,3	21
Õppetöö katkestajate osakaal kutsekeskhariduses I aastal, %.	28,6	19,2	28,8	20,6
Kutsekeskhariduse nominaalajaga lõpetajate osakaal, %.	48,2	52,7	59,9	52,6
Hariduslike erivajaduste osakaal: õpilaste arv kutsekeskhariduse õppes / HEV tugimeetmed.	479/123	x	461/135	x
Mitterahuldavate tulemustega põhikooli lõpetajatest õppima asujate arv.	12	x	25	x
Õpilaste arv, kellel oli põhikoolis eesti keel teise keelena ja kes asusid 2021/2022. ja 2022/23. õppeaastal I kursusel õppima.	63	x	88	x
Õpetajate vastavus riigikeeleoskuse tasemenõuetele, %.	96,9	95,2	x	x

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium.

Õppedirektori sõnul on esimestel kursustel õppeaine matemaatika alused, kus tasandatakse vastuvõetute matemaatikateadmisi. Õppijate IT-alaste oskuste arendamiseks ja kooli infosüsteemide kasutamiseks on esimeste kursuste õppijatele sisse viidud valikaine digitaalne kirjaoskus. Mahajäämuse puhul kasutatakse ka akadeemilist puhkust, kui mahajäämus on põhjustatud tervislikust olukorrast või on perekondlik põhjus. Oluliseks peetakse, et kõik õpiväljundid tuleb saavutada. Sel juhul on pakutud õpilastele madalamale tasemele üleminekut (2022. aastal – 4 õppijat; 2021. aastal – 5 õppijat) ning akadeemilise puhkuse ajal on võimalik osaleda õppetöös. Õppija toetamisel on selged õppekorralduslikud reeglid, nt milliseks tähtjaks tuleb likvideerida õppevõlgnevused. Iga hindamisperioodi lõpul tehakse kokkuvõtte õpilastest, kel on õppevõlgnevused. Õpilasel on neli nädalat aega õppevõlgnevusi likvideerida. Toetavad tugispetsialist ja rühmajuhendaja. Toimub meetmete analüüs: milliseid meetmeid on rakendatud, milline on mõjus. Järgmises etapis võib sekkuda ka õppedirektor. Kui neljanädalane periood on lõppenud, määrab õpilane ise aja, milliseks ta likvideerib õppevõlgnevused. Seda tegevust dokumendihalduses ei dokumenteerida, kuid vormistatakse kirjalik kokkulepe õpilase ja kooli vahel. Eesmärk on, et õpilane võtaks ise vastutuse. Õpilased selgitasid, et õppevõlgnevuste puhul kasutatakse järelevastamist, vajadusel saadakse konsultatsioone, eraldi õpiabitunde ei ole.

Järelevalves selgus, et kool on rakendanud väljalangevuse vähendamiseks mitmeid meetmeid, kuid need ei ole olnud tõhusad. Seega on oluline analüüsida oma tegevuse tulemuslikkust ja rakendada asjakohaseid parendustegevusi. Õpilaste väljalangevuse ennetamiseks ja vähendamiseks on vajalik viia süsteemselt läbi tugisüsteemi mõjuanalüüsi, et hinnata, kas rakendatud tugimeetmetel on mõju õppijate väljalangevuse ennetamisel.

Kooli ÕKEs²⁷ on sätestatud, et koolis on tugikeskus, mis osutab tugiteenuseid õppija, sh erivajadustega õppija toetamiseks; koolis osutatakse järgmisi teenuseid: karjäärinõustamine, õpiabi, eri- ja sotsiaalpedagoogiline ja psühholoogiline teenus; karjääriteenuse osutamisel tehakse koostööd Töötukassaga; õpilase erivajaduse väljaselgitamise vajaduse ilmnemisel pöörduvad rühmajuhendaja/õpetaja tugikeskuse spetsialistide poole – koostöös leitakse võimalikud lahendused, toetamaks õppetööd.

²⁷ ÕKE p 18.

Koolis moodustatud tugikeskuses, mille koosseis on kinnitatud direktori käskkirjaga²⁸, on 4,2 ametikohta: tugikeskuse juht 1,0, sotsiaalpedagoog 1,0, õpetaja 1,0, eripedagoog-nõustaja 1,0, kooliõde 0,2. Kooli nõukogus²⁹, kus on analüüsitud 2020/2021. õppeaasta tulemusi, on toodud välja, et kooli tugikeskuse töö põhirõhk oli HEV-õpilastel ning riskiõpilastel, eriti põhikooli, aga osaliselt ka keskkooli baasil õppima tulnutel.

EHISe andmetel seisuga 06.02.2023 olid tugispetsialistidena koolis tööl koolipsühholoog, sotsiaalpedagoog ja eripedagoog. Järelevalves selgus, et psühholoogi tööülesandeid täidab töötaja, kes töölepingu kohaselt täidab tugikeskuse juhi, mitte psühholoogi tööülesandeid. Psühholoogi ülesannete täitmine on määratletud vaid töötaja ametijuhendis. Eripedagoogi tööülesandeid täidab töötaja, kes töölepingu kohaselt täidab eripedagoog-nõustaja, mitte eripedagoogi tööülesandeid. Seega ei olnud EHISesse kantud andmed kooskõlas tegeliku olukorraga ning koolis ei ole õpilastele tagatud eripedagoogi teenus.

Ära kuulamisele märkis direktor, et tugikeskuse juhi ametijuhendis on säte, mille kohaselt tugikeskuse juht osutab ka psühholoogi teenust.

Selgitame, et tugikeskuse juht võib küll täita psühholoogi tööülesandeid ja sellega saab lugeda teenuse tagatuks, kuid see peab kajastuma ka töölepingus ning EHISes kajastatu peab olema kooskõlas töötaja töölepingus sätestatuga.

Vestluses osalenud koka eriala õpilastest teadis üks õpilane, et koolis on tugikeskus.

Direktori käskkirjaga³⁰ kinnitatud „Tallinna Teeninduskooli haridusliku erivajadustega õppija tugirühma töökorras“ on välja toodud, et tugirühma kuuluvad kooli tugikeskuse juht-psühholoog, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, kooliõde, karjäärinõustaja, kutsevaliku õppe rühmajuhendaja. Lisaks tugispetsialistidele kaasatakse teisi võrgustikuliikmeid, näiteks HEV-õpilase rühmajuhendaja ja vajadusel õpiprotsessiga vahetult seotud õpetajad.

Direktori käskkirjaga³¹ kinnitatud „Tallinna Teeninduskooli haridusliku erivajadustega õppija tugirühma töökorra“ kohaselt peab tugirühma korralisi koosolekuid toimuma kaks korda aastas (poolaasta alguses) ja täiendavaid koosolekuid vastavalt vajadusele kokkuleppel osapooltega. Tugirühma koosoleku peab kutsuma kokku tugikeskuse juht, kes peab määrama vastava juhtumi korraldaja. Koosoleku läbiviimiseks vajaliku dokumentatsiooni (seletuskiri, tervisetõendid, väljavõte õpilasraamatust, lõputunnistus, iseloomustus, ülemineku-, rehabilitatsiooniplaan jms) peab koguma kokku vastava juhtumi korraldajaks määratud tugirühma liige³².

Järelevalves sai kinnitust, et tugirühma korralisi koosolekuid on toimunud vähemalt kaks korda aastas. Käesoleval õppeaastal on toimunud kolm tugirühma koosolekut³³. Tugirühma koosoleku protokollidest ei selgu juhtumi korraldaja isik, vaid on toodud välja ametikohapõhine vastutus ning tugispetsialistide ametijuhendist puudus tugirühma tööga seotud ülesannete kirjeldus.

Ära kuulamisele viitas direktor dokumendi „Tallinna Teeninduskooli haridusliku erivajadusega

²⁸ Direktori 09.11.2022 käskkiri nr 1-1/539.

²⁹ Kooli nõukogu 21.06.2021 koosoleku protokoll nr 1-6/35.

³⁰ Direktori 30.03.2021 käskkiri nr 1-1/175 „Tallinna Teeninduskooli haridusliku erivajadustega õppija tugirühma töökorra“.

³¹ Direktori 30.03.2021 käskkiri nr 1-1/175 „Tallinna Teeninduskooli haridusliku erivajadustega õppija tugirühma töökorra“.

³² Direktori 30.03.2021 käskkiri nr 1-1/175 „Tallinna Teeninduskooli haridusliku erivajadustega õppija tugirühma töökorra“.

³³ Tugirühma koosoleku 17.10.2022 koosoleku protokoll nr 4-14/57; 20.10.2022 koosoleku protokoll 4-14/59; 07.11.2022 protokoll nr 4-14/64.

õppija töörühma töökord“ punktile 3.1.3, mille kohaselt töörühm määrab juhtumi korraldaja, aga pole öeldud, kas nimeliselt või ametikoha järgi.

Selgitame, et vastavalt HMSile³⁴ tuleb määrata haldusorganisatsioonis isikud, kes tegutsevad haldusmenetluses haldusorgani nimel. Need isikud peavad olema määratud viisil, et oleks selge, milline konkreetne teenistuja ülesande täitmise eest vastutab. Juhul, kui isik määratakse ametikoha järgi, kuid seda ametikohta täidab mitu isikut, on vaja luua selgus, kes neist vastavat ülesannet täidab.

Ära kuulamisel selgitas direktor, et koolis on olemas koostöö tööülesannete kirjeldused.

Selgitame, et koostöö tööülesannete kirjeldused ei määratle, et isik teeb tugirühma tööd KutÕSis³⁵ sätestatu kohaselt, kuna töötajate tööülesanded ja -kohustused tuleb määrata kindlaks ametijuhendi ja töölepinguga.

Vestlusel osalenud õpilasesinduse esindajad ei teadnud, et koolis on tugikeskus või mis on selle ülesanded, aga teati, et koolis on psühholoog, nõustaja ja kooliõde.

Järelevalves juhuvalimi põhjal vaadeldud õpilase andmed olid kantud õppeinfosüsteemi, kuid puudus rakendusplaan vastavalt haridus- ja teadusministri määramisele³⁶ kehtestatud, mida tugikeskuse juhi sõnul ei ole ka koostatud. Tugimeetmete rakendumise ülevaated kajastuvad kooli nõukogu protokollides, kuid analüüsiv osa on vähene. Õppeinfosüsteem ei kajasta andmeid tugimeetmete ja vastutajate kohta. Kool ei ole tugikeskuse töötamise tulemuslikkust analüüsinud ning ei leidnud kinnitust, et tugikeskuse tegevus oleks aidanud kaasa õpilase toetamisele ja väljalangevuse vähendamisele.

KutÕSi³⁷ kohaselt võib kool õpilase individuaalsuse arvestamiseks teha muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesisus, õppekorralduses ja õppekeskkonnas, koostades õpilasele kooli õppekava alusel individuaalse õppekava.

ÕKE³⁸ alusel võib kool koostada õppijale individuaalse õppekava (edaspidi IÕK). ÕKEs³⁹ on sätestatud, et IÕK koostatakse õppijale, kelle eriline andekus, õpiraskused, tervise seisund, puue, käitumis- ja emotsionaalsed raskused, pikemaajaline õppetööst eemalviibimine või õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses ja/või õppekeskkonnas. Individuaalne õppegraafik (edaspidi IÕG) koostatakse õpilasele, kes tervislikel, perekondlikel vms mõjuvatel põhjustel ei saa õppes osaleda tunniplaaniga ettenähtud korras ja aegadel või tuleb üle teisest koolist.⁴⁰

Direktori sõnul eraldi IÕK, IÕG tulemuslikkust ei analüüsita, individuaalset õpet rakendatakse, kui ilmneb mahajäämus õppeaines. Koostööd tehakse Astangu Kooliga, et selgitada välja õpilase teadmiste tase. Rakendatakse ka individuaalset õppegraafikut, kui on vaja pikendada õppetööd. IÕK on oskuste põhine, IÕG on õpilastele, kes ei suuda keskenduda õppetööle ja ilmneb vajadus pikendada õppeaega – õpivad aeglasemas tempos ja suurema kinnistamisega. See on IÕK üks variant, kus on vaid muutused ajas.

Selgitame, et kui õpilase õppeperioodi on vaja pikendada, tuleb selleks koostada IÕK. Eraldiseisva IÕG koostamist õigusaktid ette ei näe.

³⁴ HMS, § 8 lg 2.

³⁵ KutÕS, § 37 lg 1.

³⁶ Haridus- ja teadusministri 28.12.2018. a määrus nr 35 „Haridusliku erivajadusega õpilaste kutseõppeasutuses õppimise tingimused ja kord“, § 5 lg 2.

³⁷ KutÕS, § 32 lg 8.

³⁸ ÕKE p 18.12.1.

³⁹ ÕKE p 18.17.

⁴⁰ ÕKE p 18.13.

Uue perioodi arengukava eelnõu⁴¹ sätestab ühe eesmärgina, et õppemetoodika põhineb tõhusal õppimisel tunnis, mis võimaldab õppijal ennastjuhtivalt ja meeskondlikult õppida ning selle tulemusena on väljalangevus väiksem kui riigi keskmine. Õpilastega seotud eesmärgiks on ka kutseeksami kõrge taseme saavutamine: 95% õppijaid sooritab kutseeksami ja 16% õpilastest osaleb rahvusvahelises õpirändes, samuti tõuseb erialasele tööle asunute %.

Arengukava eelnõust ei selgu, milliste tegevuste kaudu planeeritakse eesmärgini jõuda. Soovitame täiendada arengukava konkreetsete tegevustega, mis toetavad eesmärgile jõudmist.

Kooli direktori selgituste kohaselt on koolis õppekorralduse parendamise eesmärgil viidud sisse neli kümnenädalast perioodi, mille lõpus on hindamisperiood. Kooli eripäraks on pesaõpe – kogu lennu rühmad on koos tunnis ja seal on mitu õpetajat, palju tehakse rühmatööd, õpilaste aktiivsus nendes tundides on suur. See on võimalus õpilaste integreerumiseks.

Vestlusel pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia õpilastega tõid III kursuse õpilased välja, et õpinguid alustanud 25 õpilasest on 10 õpilast lahkunud, II kursuselt on lahkunud 8 õpilast. Peamise põhjusena õpingu katkestamisel ja koolist väljalangevusel nähakse liiga pikki koolipäevi ning liiga suurt koduste ülesannete mahtu. Väljalangevuse ennetamiseks nähakse, et kooli tunniplaan ei muutuks iga nädal ja tunniplaanis ei oleks vabu tunde. Õpilased tõid näiteks, et mõned koolipäevad kestavad öhtul kella viieni, kuna näiteks esimene tund on vaba ja päeva keskel on ka vabu tunde. III kursuse õpilased märkisid, et koduste tööde mahu kohta on koolis küsitud tagasisidet kaks aastat tagasi, hiljem ei ole õpilastelt tagasisidet küsitud. Millised on tugikeskuse ülesanded ja millega tugikeskus tegeleb, õpilased ei teadnud. Teati, et koolis on psühholoog, sotsiaalpedagoogist ei olnud vestlusel osalenud õpilased kuulnud.

Õppedirektori sõnul ei ole koolis ühelgi õpperühmal vaba tundi, vaid tegemist on pika lõunapausiga. Mõnel päeval algavad tunnid lõunast, mistõttu koolipäev lõpeb hiljem. Õppedirektori kinnitusel õpivad kõik 60/40 õppekava õpilased 9 Eesti kutsehariduse arvestuspunkti mahus eesti keelt teise keelena (E2). Sellest õppeaastast on võimalik enne õppeaasta algust saada kaks nädalat toetavat õpet matemaatikas, eesti keeles (vene õppekeelega põhikooli lõpetajad), mis on õpilastele soovituslik, mitte kohustuslik. Toetavat õpet saavad ka põhikooli mitterahuldavate hinnetega lõpetanud. Sisseastunute huvi oli tagasihoidlik. Õpilasi, kes on põhikooli lõpetanud mitterahuldavate hinnetega, ei selekteerita – neid ei jäeta vastu võtmata, kuid neile pakutakse kahe nädalast tasanduskursust.

Vestluses osalenud hotelliteeninduse eriala õpilased ei teadnud tugikeskusest ja selle eesmärkidest ning ülesannetest, nende hinnangul on õpilaste toetamine õpiraskuste puhul vähene. Probleeme on olnud matemaatika õpetamisel, sellega on pöördutud ka juhtkonna poole, kuid lahendust ei ole leitud. Õpilaste arvates aitaks väljalangevust vähendada õppetöö parem planeerimine ja tunniplaani stabiilsus, kuna tunniplaan vahetub igal nädalal ja tekitab õpilaste jaoks probleeme, samuti peetakse oluliseks, et kooli juhtkond jälgiks ja hindaks õpetajate tööd.

Vestlusel kooli nõunike kogu liikmega (pagari ja kondiitri valdkond) toodi positiivselt esile kooli õppetingimusi, koostööd õpilaste praktika korraldusega. Nõunike kogus on väljalangevuse teemat arutatud. Väljalangevuse ennetamisel peetakse oluliseks õpilaste toetamist, kooli poolt tugigrupi tagamist. Oluline on ka tööandjate poolt eriala tutvustamine vastuvõtukomisjonis ja oluline oleks, et tööandjad tutvustaksid vastuvõtukomisjonis iga eriala põhjalikult, ka raskusi, kuna tööandja teavitustöö oleks tõsem. Ka töökohtade külastamine on silmiavardavam. Kooli tegevuse tulemuslikkuse kohta saab nõunike kogu teavet nii koosolekutelt kui praktikajuhendajatelt, samuti kooli veebilehelt. Kooli tugevuseks peetakse pühendunud õpetajaid, erialateadlikke kutseõpetajaid, kooli häid õppetingimusi (materiaalne baas), koolisest sooja ja südamlikku suhtlust, huviringe, kooli raamatukogu.

⁴¹ Kooli nõukogu 02.03.2022 protokoll nr 1-6/15 „Tallinna Teeninduskooli arengukava 2022–2025“.

Järelevalves selgus, et õppeaastati on kool seadnud eesmärgid ja koostanud aruandeid, sellele vaatamata ei ole näitajad paranenud. Kool ei saa loota sisseastunud initsiatiivile osaleda tasanduskursustel, mis toimuvad enne õppeaasta algust. Soovitame koolil pöörata tähelepanu sellele, kuidas motiveerida õpilasi osalema toetavas õppes. Kursused võiksid toimuda kohe õppeaasta alguses. Samuti on õpilaste toetamiseks soovitatav tasemeõpperühmade moodustamine. On oluline, et koolis analüüsitakse nii õppekorraldust (koolipäeva pikkus) kui õpilaste koduste tööde mahtu, et õpilasi teavitataks tugikeskuse eesmärgist ja ülesannetest, võimalusest saada tugispetsialistide tuge.

2.1. I kursusele vastu võetud põhikooli mitterahuldavate hinnetega lõpetanud õpilaste ja vene õppekeelega koolist tulnud õpilaste toetamine õpinguperioodil

Järelevalves oli vaatluse all, kuidas on toimunud õpilaste toetamine õpinguperioodil. Vaadeldi põhikooli mitterahuldavate tulemustega lõpetanud esmakursuslaste toetamist, eesti keel teise keelena põhikooli lõpetanute toetamist, ennetamaks õpilaste koolist väljalangevust. Vaatluse all oli HEV-õppija toetamise korraldus ja protsess, tugimeetmete rakendamine. Kui õpilasi oli arvatud välja ning kui põhjuseks olid olnud raskused õppetöös, vaadeldi, milliseid tugimeetmeid on õpilaste toetamiseks enne väljaarvamist rakendatud.

EKKA hindamisaruandes⁴² on toodud välja I kursusel õppima asunute toetamiseks kasutatavad meetmed, nt et koolipoolselt ei arvata I kursuse I poolaastal õpilasi koolist välja, et anda neile võimalus kohaneda kutseõppeasutuse õppekorraldusega; õpilastele võimaldatakse minna madalama astme õppekavadele, et toetada kvalifikatsiooni omandamist ja mitte lasta neil katkestada õpinguid.

Järelevalves vaadeldi, kuidas on hindamisaruandes välja toodud meetmeid koolis rakendatud. Selgus, et majutuse ja toitlustuse õppekavarühmast kutsekeskhariduse tasandil on käesoleval õppeaastal I kursusel I poolaastal välja arvatud 22 õpilast. Vastu võeti 150 õpilast (1. septembri seis). Õppedirektor selgitas, et tegemist oli ÕKEs kehtestatud regulatsiooniga, mille kohaselt koolis ei arvata I kursuse I poolaastal õpilasi koolist välja. Kehtivas ÕKEs vastavat sätet enam ei ole. Võimalust minna madalama astme õppekavale on käesoleval õppeaastal kasutanud üks õpilane.

Vestlustel direktori ja õppedirektoriga toodi välja, et karjäärilase nõustamise raames on tehtud gümnaasiumilõpetajatele erialaseid töötubasid, mänge, teemapäevi, erinevatel õppeaastatel on korraldatud mitmeid üritusi eesmärgiga, et õpilased oskaksid teha teadlikumaid valikuid. Võimalikele kandidaatidele tehakse lahtiste uste päevi töökohtadel, seda nii restoranides kui hotellides. I kursusel on sisse viidud valikaine „Õpioskused“, mis kuulub Õpitee mooduli koosseisu.

Abikoka ja abipagari õppekaval õppijate toetamiseks rakendatakse praktilistes tundides ka teist lõpetajat.

Järelevalves olid vaatluse all I kursuse õpilased, kes on lõpetanud põhikooli mitterahuldavate hinnetega ja asunud kooli õppima 2021/2022. õppeaastal. Mitterahuldavate hinnetega põhikooli lõpetajaid võeti 2021/2022. õppeaastal vastu 12, neist kaheksa koka erialale, kaks hotelliteeninduse erialale ja kaks pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia erialale⁴³. 12 õpilasest, kes olid lõpetanud põhikooli mitterahuldavate hinnetega ja kes olid võetud vastu kooli 2021/2022. õppeaastal, jätkas õpinguid 2022/2023. õppeaastal vaid üks õpilane. 12 õpilasest viiel oli toimunud esmase meetmena nõustamine ankeedi alusel (septembris). Kasutatud oli alljärgnevaid meetmeid: õppenõustamine (õppevõlgnevuste teemal), ümarlaud, IÕG.

⁴² EKKA. Tallinna Teeninduskooli majutuse ja toitlustuse õppekavarühmade hindamisaruanne, 2019.

⁴³ Direktori 20.01.2023 kiri nr 9.5.-2.2/22-23/21/2.

Direktori kinnitusel⁴⁴ on neil olemas informatsioon, millistes ainetes olid õpilastel mitterahuldavad tulemused ja kõigil on välja selgitatud toevajadus. Vestlusel osalenud õpetajad ei teadnud, kas kooli on vastu võetud mitterahuldavate hinnetega õpilasi. Keeleõpetaja hinnangul ei ole see teave ka õpetajatele vajalik.

Seega on koolis küll kavandatud meetmeid I kursusel õppima asunute toetamiseks, kuid õpilaste I kursuselt väljalangenute arv, 2021/2022. õppeaastal 12 õpilasest, kes võeti vastu, jätkas õpinguid 2022/2023. õppeaastal üks õpilane, näitab, et rakendatud meetmed ei ole olnud tõhusad ning meetmete rakendamise tulemuslikkus vajab põhjalikku analüüsi.

2021/2022. õppeaastal õppekavale kokk (60% õppetööst eesti keeles, 40% vene keeles) õppima asunud õpilaste toetamine õpinguperioodil 2021/2022 ja 2022/2023.

Järelevalves oli vaatluse all õpilaste toetamine 2021/2022. ja 2022/2023. õppeaastal õppekavadel kokk, pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia, hotelliteenindus.

Koolist esitatud andmetel⁴⁵ õppis 2021/2022. õppeaastal osaliselt vene õppekeelega kutsekeskhariduse õppekavadel 16.12.2022 seisuga 66 õpilast: kokk – 38 õpilast; pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia – 17 õpilast; hotelliteenindus – 11 õpilast.

Koolist esitatud andmetel⁴⁶ asus 2021/2022. õppeaastal õppima koka (edaspidi *KK21*) õppegruppi 48 õpilast, kellest 17 on õpingud katkestanud. 48 õpilasest on tugimeetmeid rakendatud 31-le. 48 õpilasest oli haridusliku erivajadusena määratletud direktori käskkirjaga⁴⁷ mõõdukas pedagoogiline sekkumine 14 õpilasel. Kolmele õpilasele oli koostatud IÕK.

Kooli andmetel oli õpingute katkestamise põhjuseks kuuel õpilasel eriala sobimatus, kolmel perekondlikud põhjused, kolmel tööga seotud põhjused, kahel õppevõlgnevused, tervislikud põhjused ühel ja õppetööle mitteilmumine kahel õpilasel. Õppeinfosüsteemis Tahvel olid õpilaste isikukaardile tugimeetmed märgitud. Kõigil eksmatrikuleeritud õpilastel olid õppevõlgnevused.

Koolist välja arvatud õpilastele oli õpinguperioodil määratud tugimeetmetena alljärgnevaid meetmeid: konsultatsioonid/järelevastamine, individuaalsed vestlused/nõustamine, vestlus lapsevanemaga, ümarlaud, IÕK ja IÕG.

2021/2022. õppeaastal pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia õppekavale (60% õppetööst eesti keeles, 40% vene keeles) õppima asunud õpilaste toetamine õpinguperioodil 2021/2022 ja 2022/2023.

Koolist esitatud andmetel⁴⁸ asus 2021/2022. õppeaastal õppima pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia (edaspidi *PK21*) õppegruppi 23 õpilast, kellest kaheksa on õpingud katkestanud, neist neli katkestasid õpingud I poolaastal. 23 õpilasest on tugimeetmeid rakendatud 13-le.

23 õpilasest on haridusliku erivajadusena määratletud mõõdukas pedagoogiline sekkumine 12 õpilasele. Kooli andmetel oli õpingute katkestamise põhjuseks eriala sobimatus neljal õpilasel ja õppetööle mitteilmumine neljal õpilasel. Kolm õppetööle mitteilmunud õpilast arvati koolist välja esimesel kahel nädalal õppetööle mitteilmumise tõttu.

Õppeinfosüsteemis Tahvel olid tugimeetmed õpilaste isikukaartidele märgitud. Õppeasutusest välja arvatud õpilastele oli õpinguperioodil määratud alljärgnevaid tugimeetmeid: konsultatsioonid/järelevastamine, vestlus rühmajuhendajaga. Ühe õpingud katkestanud õpilase osas oli toodud välja ebapiisav riigikeeleoskus.

⁴⁴ Direktori 20.01.2023 kiri nr 9.5.-2.2/22-23/21/2.

⁴⁵ Direktori 20.01.2023 kiri nr 9.5.-2.2/22-23/21/2.

⁴⁶ Direktori 20.01.2023 kiri nr 9.5.-2.2/22-23/21/2.

⁴⁷ Direktori 14.11.2022 käskkiri nr 4-7/527; 24.03.2022 käskkiri nr 4-7/182; 30.03.2022 käskkiri nr 4-7/207.

⁴⁸ Direktori 20.01.2023 kiri nr 9.5.-2.2/22-23/21/2.

2021/2022. õppeaastal õppekavale hotelliteenindus (60% õppetööst eesti keeles, 40% vene keeles) õppima asunud õpilaste toetamine õpinguperioodil 2021/2022 ja 2022/2023.

Koolist esitatud andmetel⁴⁹ asus 2021/2022. õppeaastal õppima hotelliteeninduse õppegruppi (edaspidi *HT21*) 18 õpilast, kellest kaheksa on õpingud katkestanud (neist viis I poolaastal) ja üks viibib akadeemilisel puhkusel, õpinguid jätkas teisel kursusel üheksa õpilast. 18 õpilasest on haridusliku erivajadusena määratletud mõõdukas pedagoogiline sekkumine kahel õpilasel.

Kool on toonud välja õpingute katkestamise põhjusena eriala sobimatuse, tööga seotud põhjused, teise kooli õppima asumise ja õppetööle mitteilmumise. Kõigil õpingud katkestanud õpilastel olid õppevõlgnevused.

Õppeinfosüsteemis Tahvel olid tugimeetmed õpilaste isikukaartidele märgitud. Õppeasutusest välja arvatud õpilastele oli õpinguperioodil määratud tugimeetmetena alljärgnevaid meetmeid: viiel õpilasel konsultatsioonid/järelevastamine, neljal õpilasel IÕG.

Õppedirektori sõnul rakendatakse õpilastele tasanduskursust, lähtutakse õpilase eneseanalüüsi tulemustest. Tugikeskuse spetsialistid tutvustavad kõikidele esmakursuslastele ennast ja tugiteenuste võimalusi, lisaks on matemaatikas ja eesti keeles tasanduskursused. Igal rühmal on rühmajuhendaja, kes on õpilase esimene tugiisik. Igal rühmal on ka üks kindel tugispetsialist. Õpilastele on tagatud konsultatsioonid ja järelevastamised, mis on kirjas Moodles ja kuhu õpilane saab end registreerida. Tugisüsteemide mõjusust hinnatakse, nt toimus arutelu detsembris ja jaanuaris. Veebruariks peab tugikeskus esitama ettepanekud, kuidas muuta õpilaste toetamine mõjusamaks. Kaalumisel on mentorlussüsteemi rakendamine. Väljalangevuse näitajatega koolis rahul ei olda. Oluliseks peetakse õpetaja ettevalmistust, valmisolekut ning lõimitud aine- ja keeleõppe (edaspidi *LAK*) koolitused võiks olla iga õpetaja pagasis.

Järelevalves selgus, et I kursusele vastu võetud põhikooli mitterahuldavate hinnetega lõpetanud õpilaste ja vene õppekeelega koolist tulnud õpilaste toetamine õpinguperioodil ei ole olnud piisav, tagamaks väljalangevuse ennetamine.

2.2. Viimase kursuse õpilaste nimekirjast väljaarvamine, nende toetamine õpinguperioodil

Järelevalves oli vaatluse all, milliseid tugimeetmeid oli rakendatud õppeperioodi vältel õpilastele, kes olid õpilaste nimekirjast arvatud välja viimaselt kursuselt. Vaatluse all olid viimase kursuse õpilased, kes olid asunud õppima põhikooli baasil, ja kes olid õpilaste nimekirjast välja arvatud 2021/2022. õppeaastal.

Koolist esitatud andmetel⁵⁰ oli viimaselt kursuselt 2021/2022. õppeaastal nimekirjast välja arvatud 14 õpilast alljärgnevatelt õppekavadelt: hotelliteenindus – 2; toitlustusteenindus – 1; majutusteenindus – 1; kokk – 8; pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia – 2. Väljaarvamise põhjustena on toodud õppevõlgnevused – 4 õpilast; omal soovil – 6, õppetööle mitteilmumine – 4. Kõigile välja arvatud õpilastele oli rakendatud tugimeetmeid. Kahele õpilasele oli tugimeetmena koostatud IÕK⁵¹, ühele IÕG. Õppevõlgnevustega õpilastele oli läbi viidud nõustamine.

EKKA hindamisaruandes⁵² on toodud välja, et katkestajate arvu vähendamiseks on koolis

⁴⁹ Direktori 20.01.2023 kiri nr 9.5.-2.2/22-23/21/2.

⁵⁰ Direktori 20.01.2023 kiri nr 9.5.-2.2/22-23/21/2.

⁵¹ Direktori 1312.2019 käskkiri nr 4-7/837, 08.09.2021 käskkiri nr 4-7/493.

⁵² EKKA. Tallinna Teeninduskooli majutuse ja toitlustuse õppekavarühmade hindamisaruanne, 2019.

kasutusele võetud mitmeid meetmeid, näiteks kohustuslikud konsultatsioonid, õppijate arvu vähendamine õpperühmades, kuid olukord ei ole paranenud. Suurimateks probleemideks on vale eriala valik, kooli- ja tööelu ühildamine ning õppevõlgnevused. Õpetajate sõnul lahkub osa õpilasi ka seetõttu, et neile pakuti viimasel hetkel kohta gümnaasiumis või tuldi erialale ennekoike „proovima“, ilma reaalse eesmärgita lõpetada. Olukorda soosib ka kaadrivoolavus ja tööjõupuudus valdkonnas, mis sunnib tööandjaid palkama ilma kutsetunnistuse ja väheste või madalate oskustega tööjõudu.

Õppedirektori sõnul on peamine põhjus, miks viimaselt kursuselt langetakse välja, siirdumine tööturule. Õppevõlgnevuste puhul antakse õpilasele võimalus pikendada õppeaega (IÕG). Õppeaasta lõpeb 31. augustil, enne seda on võimalik võlgnevused likvideerida. III kursusel pakutakse ka võimalust minna madalamale tasemele või võtta akadeemilist puhkust. Väljalangevuse peamine põhjus on vale erialavalik, varasema õpiharjumuse puudumine, vähene enesedistsipliin, õpitud abitus. On ka juhtumeid, kus õpilasel ei ole toetust pere poolt, on sotsiaalne toimetulematus. Eeltoodust tulenevalt on kool kaalumas mentorluse rakendamist ja muid õppijakeskseid muudatusi õpilase arengu toetamiseks.

Järelevalves selgus, et kool on teadvustanud, et suur väljalangevus on probleem, kuid meetmed, mida rakendatakse väljalangevuse vähendamiseks, on olnud ebapiisavad.

2.2.1. Ettepanekud kooli direktorile

- 2.2.1.1. Selgitada välja õpilaste toevajadus õpingute esimese kuu jooksul, et tagada õpilastele tugi kohe õpingute alguses.
- 2.2.1.2. Rakendada tasanduskursusi õppeainetes, kus õpilaste toevajadus on suurem.
- 2.2.1.3. Hinnata ja analüüsida tugimeetmete rakendumist, saavutamaks meetmete mõju.

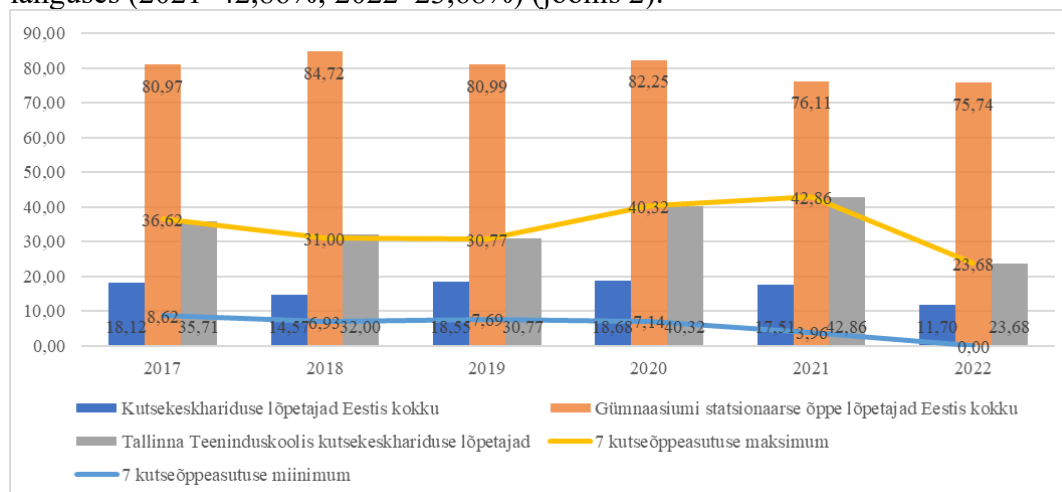
2.2.2. Ettekirjutused direktorile

- 2.2.2.1 Koostada õpilastele, kellele on koostatud individuaalne õppegraafik ja kelle individuaalsuse arvestamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesisus, õppekorralduses ja õppekeskkonnas, kooli õppekava alusel individuaalne õppekava, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 32 lõikes 8 kehtestatud. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.05.2023.
- 2.2.2.2 Koostada õpilastele, kellel on tugirühma otsusega tuvastatud hariduslikud erivajadused ning määratud vajalikud tugiteenused või tugimeetmed, rakendusplaan, lähtudes hardus- ja teadusministri 28.12.2018. a määruse nr 35 „Haridusliku erivajadusega õpilase kutseõppeasutuses õppimise tingimused ja kord“ § 5 lõikes 2 kehtestatud. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.05.2023.
- 2.2.2.3 Kinnitada direktori käskkirjaga tugirühma liikmete isikuline koosseis, lähtudes haldusmenetluse seaduse § 8 lõikest 2, mille kohaselt tuleb määrata haldusorganisatsioonilise isikud, kes tegutsevad haldusmenetluses haldusorgani nimel, kui seaduses või määruses ei ole sätestatud teisiti. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.05.2023.
- 2.2.2.4 Kirjeldada tugispetsialistide ametijuhendites tugirühma tööga seotud ülesanded, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 37 lõikest 1, mille kohaselt tuleb töötajate tööülesanded ja -kohustused määrata kindlaks ametijuhendi ja töölepinguga. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.05.2023.

3. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe korraldus

2022. aastal kutsekeskhariduse lõpetanutest, kes tegid eesti keel teise keelena (E2) riigieksami, lõpetas 14% Tallinna Teeninduskooli. Varasematel aastatel moodustasid samas koolis E2 riigieksami teinud umbes kümnendiku kõigist kutsekeskhariduse lõpetanutest, kes tegid E2 riigieksami. Koolis kutsekeskhariduse lõpetanute eesti keel teise keelena eksamitulemused⁵³ on igal aastal seitsme kutseõppeasutuse hulgas kõige kõrgemad.

Eesti keel teise keelena eksamil vähemalt B2-taseme saavutanute osakaal kõigist eesti keel teise keelena riigieksamit teinud lõpetajate tulemustest on 2021. ja 2022. aasta võrdluses koolis languses (2021–42,86%; 2022–23,68%) (joonis 2).

Joonis 2. Eesti keel teise keelena eksamil vähemalt B2 taseme saavutanud osakaal kõigist eesti keel teise keelena riigieksamit teinud lõpetajatest, %.

Allikas: EHIS (lõpetamise andmed), EIS (riigieksami sooritamise andmed).

EHISes oli 2021/2022. õppeaastal kutsekeskharidustasemel õppijatest puuduva eesti keele oskuse tõttu HEV-õppijatena kirjas 36 õppijat.

Sisseastumise paremusjärjestuses hindab⁵⁴ kool muu hulgas ka eesti keele oskust, st õpilased esitavad eesti keele oskust tõendava dokumendi või saavad sooritada testi koolis. 2021. aastal koolis sooritatud testi keskmine näitas, et sisseastujate eesti keele tase oli alla B1 taseme. Viimase üheksa aasta tulemused vene õppekeele rühmades on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Eesti keele kui teise keele riigieksami tulemused 2013–2021.

Aasta	Kool			Riigi keskmine (max 100%)
	Sooritajate arv	Vastavus tasemele B2, % sooritanute arvust	Keskmine tulemus, punktides	
2013	53	28	49	59,2
2014	36	19	44	58,5
2015	58	31	48	58
2016	66	32	51	61
2017	52	34,6	51,75	60,4
2018	64	31,3	46,57	63,4
2019	56	30,4	53,5	69
2020*	64	39,1	52,4	67,8
2021*	53	41	47	61

Märkus: *Riigieksami sooritamine ei olnud kooli lõpetamise tingimus.

Allikas: Kooli andmed.

⁵³ Eestis on seitse kutseõppeasutust, kus kutsekeskhariduse tasemel lõpetanutest igal aastal teeb eesti keel teise keelena riigieksami vähemalt viis õpilast. Eksam ei pruugi olla sooritatud lõpetamisega samal õppeaastal, vaid varem. Kutsekeskhariduse puhul võib eksam olla tehtud aasta või kaks varem ning mõnedel juhtudel ka mõnes teises koolis, seega andmed ei ole võrreldavad EISI avalikus vaates sisalduvate andmetega.

⁵⁴ Direktori 20.01.2023 kiri nr 9.5.-2.2/22-23/21/6.

Tulemused näitavad, et aastatel 2013–2021 on kooli tulemused positiivses trendis B2-tasemele vastavuse osas, keskmise punktisumma osas selget trendi pole.

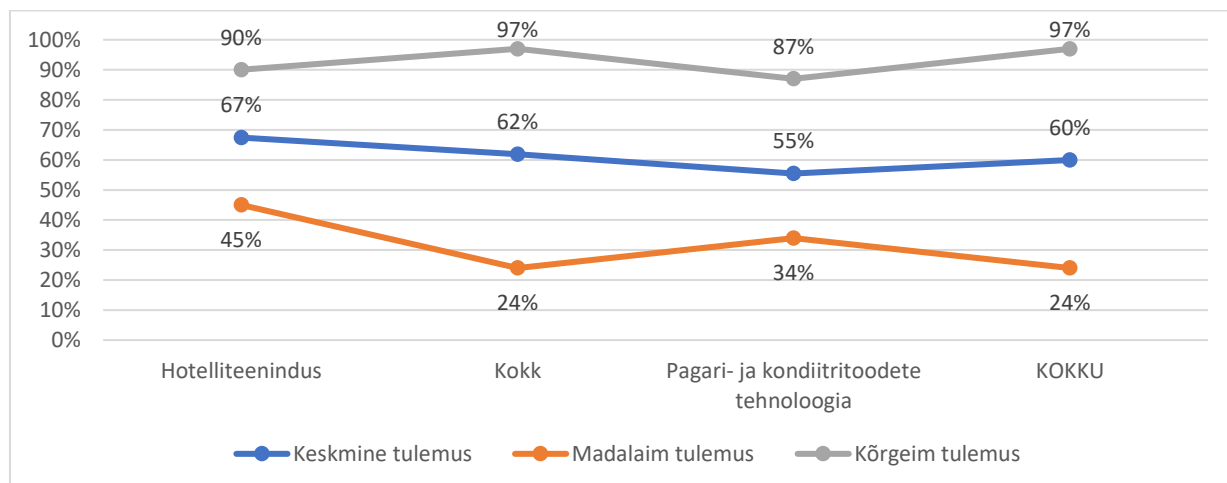
2021. aastal sooritas EISis E2 sõeltesti 94 sisseastujat, kes asusid õppima koka (50), hotelliteeninduse (11) ning pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia (33) õppekavadel.

Õppekavade kokk (KK), hotelliteenindus (HT) ning pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia (PK) osaliselt vene keeles õppivate rühmade 2021. aastal sisseastunute EIS sõeltesti sooritanute keskmised, maksimaalsed ja minimaalsed tulemused õppekavade lõikes on esitatud tabelis 6 ja joonisel 3.

Tabel 6. 2021. aastal HT21-PV, KK21-PV, PK21-PV õppekavadele sisseastunute E2 sõeltesti teinute keskmised, maksimaalsed ja minimaalsed tulemused õppekavade lõikes.

Tulemus	HT21-PV (%)	KK-21 PV(%)	PK21-PV (%)	Kokku (%)
Keskmine tulemus	67	62	55	60
Madalaim tulemus	45	24	34	24
Kõrgeim tulemus	90	97	87	97

Allikas: Kooli ning Haridus- ja Teadusministeeriumi andmed.

Joonis 3. 2021. aastal HT21-PV, KK21-PV, PK21-PV õppekavadele sisseastunute E2 sõeltesti teinute keskmised, maksimaalsed ja minimaalsed tulemused õppekavade lõikes.

Allikas: Kooli ning Haridus- ja Teadusministeeriumi andmed.

Koolis on neljanda taseme kutseõppe esmaõppe (kutsekeskharidusõpe) õppekavasid registreeritud seitse (tabel 7). Kolmel õppekaval toimub õpe osaliselt vene keeles.

Tabel 7. Kooli kutsekeskharidusõppe õppekavad.

Õppekava nimetus	Õppekava kood	Õppekeel
Kokk	214413	eesti keel eesti keel 60%/vene keel 40%
Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia	139281	eesti keel 60%/vene keel 40%
Pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia	215396	eesti keel
Toitlusteenindus	215395	eesti keel
Spaateenindaja	229223	eesti keel
Kaubandus	229222	eesti keel
Hotelliteenindus	207857	1) eesti keel 2) eesti keel 60%/vene keel 40%

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium.

Järelevalves selgus, et kooli õppekavades puuduvad andmed, milliseid mooduleid/teemasid õpetatakse eesti keeles ja milliseid vene keeles. Kooli kodulehel on õppekavade juures toodud vaid informatsioon, et õppekaval toimub õppetöö 60% ulatuses eesti keeles.

Õppedirektori sõnul ei ole koolil kohustust määratleda kuskil õppekeele osakaalu 60/40 ja seda on väga keeruline määratleda erinevate õppevormide tõttu. Jälgitakse, et matemaatikat ei õpetata eesti keeles, kuna tegemist on raskema õppeainega, hotelliteeninduses on õppedirektori sõnul siiski oluline eesti keele õpe. Muus üldhariduses on mindud peamiselt üle eestikeelsele õppele. Juhtkonna selgituste kohaselt ei saa teise emakeelega õpetajat panna õpetama eesti keelt, kui riigikeeleoskus ei ole piisav. 60/40 õppe korraldus sõltub õpetaja võimekusest ja oskusest. Koolis korraldatakse õpilaste toetamiseks ka lennupõhiseid rühmasid, pakuti ka eesti keel teise keelena riigieksami ettevalmistuskursust, kuid soovijaid oli vaid neli.

Järelevalves ei leidnud kinnitust, et eestikeelne õpe toimub proportsioonis 60/40.

Ära kuulamise lisas õppedirektor, et ministeerium on kehtestanud kooli õppekava vormi, milles ei ole nõuet, mis moodulid/teemad mis keeles õpetatakse. Õppekava kehtib nii eesti kui 60/40 õppijale ning keele märkimine mooduli juurde on eksitav ühele või teisele osapoolele.

Selgitame, et KutÕSist⁵⁵ tulenevalt loetakse õppekeeleks keel, milles toimuv õpe moodustab vähemalt 60 protsenti kooli õppekavas sätestatud õppe mahust, ning kutsekeskhariduse õppekava õppekeel on eesti keel. Täiendavalt on eesti õppekeelele ülemineku korraldus eesti keelest erineva õppekeelega kutsekeskhariduse õppekavadel reguleeritud haridus- ja teadusministri käskkirjaga⁵⁶. Käskkirja kohaselt⁵⁷ tuli eesti keeles toimuva õppe osakaal saavutada 60% ulatuses õppeaastaks 2019/2020. Alates 2014/20215. õppeaastast oli koolil kohustus korraldada vähemalt 6 arvestuspunkti mahus karjääriplaneerimise ja ettevõtluse õpinguid eesti keeles. Ülejäänud õppekava osas peab kool määrama kindlaks moodulid või nende osad, milles minnakse üle eestikeelsele õppele.

Õpilaste sõnul selgub alles tunnis, millises keeles toimub õppetöö.

Kooli direktori selgituste kohaselt ei ole eestikeelseid praktikakohti nii palju, et saaks kõik õpilased sinna määrata. Praktikaaruanded koostatakse eesti keeles, aga mil viisil need eesti keeles koostatakse, on õpilase otsustada. Direktori sõnul on paljudel õpetajatel tase B2 olemas, aga see ei ole piisav eesti keeles õpetamiseks. Teisalt on probleemiks asjaolu, et vene emakeelega inimesed kardavad rääkida eesti keeles, kartes teha vigu. Rohkem saab pakkuda eestikeelseid tunde, kui on olemas riigikeeleoskusega õpetajad.

Selgitame, et kool peab leidma võimaluse pidada arvestust õppekeele osakaalu osas ja avalikustama tunniplaanides, millises keeles toimub õppetöö. Kuna ka praktika kuulub õppekava mahu hulka, siis on oluline ka praktika keel.

Kooli arengukava perioodiks 2022–2025 ei ole pidaja kinnitanud. Arengukava eelnõu on kooskõlastatud kooli nõukogus⁵⁸. Arengukava tegevuskava 2022/2023. õppeaastaks on arutatud kooli nõukogus⁵⁹. Tegevuskava arutelul on olnud teemaks ka üleminek eestikeelsele õppele. Välja on toodud vajadus teha õpiringe ning viia läbi vestlused õpetajatega, kelle riigikeeleoskuse osas on kokku lepitud selleks õppeaastaks personaalsed eesmärgid.

⁵⁵ KutÕS, § 29 lg-d 1, 2.

⁵⁶ Haridus- ja teadusministri 09.12.2013. a käskkirja nr 537 „Eesti õppekeelele ülemineku korraldus eesti keelest erineva õppekeelega kutsekeskhariduse õppekavadel“.

⁵⁷ Haridus- ja teadusministri 09.12.2013. a käskkirja nr 537 „Eesti õppekeelele ülemineku korraldus eesti keelest erineva õppekeelega kutsekeskhariduse õppekavadel“, p-d 1.2, 1.3.

⁵⁸ Kooli nõukogu 02.03.2022 koosoleku protokoll nr 1-6/15.

⁵⁹ Kooli nõukogu 30.03.2022 koosoleku protokoll nr 1-6/20; 31.08.2022 protokoll nr 1-6/47.

Tegevuskavas on tehtud täiendused seoses eestikeelsele õppele üleminekuga. Välja on toodud, et kool on kutsekeskhariduse õppes täielikult üle läinud eestikeelsele õppele ja rakendatakse 60/40 reeglit, kuid võimalusel pakutakse ka rohkem eestikeelset õpet.

Õppedirektori sõnul ei ole suudetud minna täielikult üle eestikeelsele õppele, kuna see on inimressursi küsimus. Viimased valikud on olnud sellised, et rühmajuhendajad peavad oskama eesti keelt. Tegevuskava sisaldab tegevusi, mis on kas kooliülesed või valdkonniti läbiviidavad. Sealt tekivad ka ettepanekud koolitusteks. Koolis on kasutatud ka nõustajaid (nt Harno kaudu koolitatud keeleõppe nõustajad), aga õppedirektori hinnangul see ei ole olnud tulemuslik. Õppedirektori sõnul ollakse rahul õpilaste suulise keeleoskusega hotelliteeninduses, kuna seal toetab keeleoskust ka majaväline praktika. Õppematerjal on õpetajatele kättesaadav. Õppematerjali esmase valiku teeb õpetaja, seejärel vaadatakse üle koos õppedirektoriga ning otsustatakse, kas tellida on vaja ainult õpetaja eksemplar või kogu klassile. Õppematerjali loetelu on avar, keeruliseks teeb olukorra see, et kutseõppes ei ole sellist õppekirjandust nagu on üldhariduses. Õpilaste keeleoskuse arendamiseks püütakse nad suunata eestikeelsesse praktikakohta, kuid õpilased sellega rahul ei ole. Koolis on eesti keeles teemapäevad, mida korraldab õpilasesindus. Katsetatud on kooliväliseid lõimumisprojekte, aga need ei ole õnnestunud. Kutseeksami sooritamist koolis jälgitakse. Eestikeelse õppe tulemuslikkust hinnatakse riigieksami tulemuste alusel.

Vestlusel kooli nõunike kogu liikmega (pagari ja kondiitri valdkond) toodi positiivselt esile kooli õppetingimusi, koostööd õpilaste praktika korraldusega. Väljakutsena nähakse õpilaste madala riigikeeleoskuse tõstmist, kuidas õpilasi innustada rääkima eesti keelt õppeprotsessis, kui ka kodune keskkond on venekeelne. Töökohapoolsed praktikajuhendajad on nii eesti- kui venekeelsed, kuid praktilal püütakse suhelda rohkem eesti keeles.

Järelevalves vaadeldi viit õppetundi, kus õpe peab toimuma proportsioonis 60/40: õppegrupp HT20-PV, matemaatika III kursuses; KK21-PV1, eesti keel teise keelena; KK21-PV2, eesti keel teise keelena; HT20-PV, vastuvõtu töö korraldus; PK22-PV, ajalugu.

Vaadeldud tunnid olid läbi mõeldud ja ette valmistatud. Kõigis tundides andis õpetaja teada tunni teema. Tunnid olid aktiivsed, õpetajad rääkisid valdavalt eesti keeles. Vaadeldud keeleõpetajad valdasid võõrkeele õpetamise metoodikat. Tunnid olid mitmekesised, arendasid kõiki osaoskuseid, sisaldasid liikumist.

Pesatund oli ühine tund tervele lennule, tundi viisid läbi mitu õpetajat, õpe toimus mitmes rühmas. Sellise tunni ettevalmistus nõuab õpetajatelt erilist lähenemist ja põhjalikku tööd. Esimene ja kolmas tund pesaõppes olid erialased, õpilastele vajalikul teemal; teine tunniosa oli praktiline tund, õpilased tuletasid meelde grammatikat. Kõik pesaõppe osad olid omavahel seotud.

Tundides oli sõbralik õhkkond, õpilased täitsid õpetaja korraldusi. Vaadeldud tundides rääkisid õpilased vähe, sest eesti keele oskus oli vähene: ei teatud sõnavara, eksiti elementaarsete grammatikareeglite vastu, lausete moodustamine oli komplitseeritud. Et olla konkurentsivõimelised tööturul, vajab eesti keele õpe suuremat tähelepanu. Lisaks eestikeelsetele ainetele on vaja rohkem tähelepanu pöörata sõnavara rikastamisele ja grammatika kinnistamisele.

Kuigi kooli juhtkond ja õpetajad töötavad selle nimel, et õppijatel oleks võimalik eesti keeles suhelda (segarühmad, pesaõpe, tunniväline tegevus), jääb seda väheseks. Eesti keele intensiivset kordamiskursust võiks teha esimesele kursusele nn sisseelamisperioodil.

Õppijate eesti keele tase on kooli juhtkonna ja õpetajate arvates probleem. III kursusel on õppijal võimalus valida individuaalne lisaaine, et olla valmis riigieksamiks, eesti keel

võõrkeelena rühm jäi avamata, sest soovijaid oli vaid neli. Kool sooviks, et põhikooli lõpetajate keeleoskus oleks parem. Kooli raamatukogu on varustatud suurepäraste õppevahenditega.

Õpetajatele andsid pärast tunnivaatlust tagasisidet direktor, õppedirektor ning teeninduse ja majutuse valdkonnajuht. Tagasiside oli asjakohane, õpetajaid toetav ja nõustav.

Õppedirektori sõnul viivad tunnivaatlusi läbi valdkonnajuhid, vajadusel direktor või õppedirektor. Esimest aastat töötava õpetaja tunde vaadeldakse kindlasti, edaspidine sõltub eesmärgist ja vajadustest. Tunnivaatluseks on ankeet, tagasisidearutelu toimub vahetult pärast tundi.

Õpetajate sõnul on keeleõppes kasuks tulnud eraldi rühmade moodustamine keeleoskustaseme järgi. Vastuvõtuvestlusel osaleb ka tugispetsialist, kes küsib õpilaste käest keeleoskuse kohta.

Pagari- ja kondiitritoodete õpilastega vestlusel kinnitasid kaheksast õpilasest kaks, et nad on valmis peale kooli jätkama eestikeelses õpi- või töökeskkonnas. Vestlusel osalenutest rääkisid eesti keeles kaks õpilast, vähemal määral kolm õpilast. Õpilaste hinnangul on madala keeleoskuse põhjuseks vähesed eestikeelsed tunnid koolis. Parema keeleoskuse saavutamiseks nähakse rohkemate eestikeelsete tundide toimumist. Kuidas koolis tagatakse 60/40 õpe või kas õppest 60% toimub eesti keeles, õpilased ei teadnud. Õpilaste sõnul sõltub see, kas tund toimub eesti või vene keeles, õpetajast, ja nad ei tea, millised õppetunnid peale eesti keel teise tunnina peaksid toimuma eesti keeles, samuti märgiti, et ka nendes õppeainetes, kus eelduslikult peaks õppetund toimuma eesti keeles, räägib õpetaja tegelikult vene keeles.

Vestluses osalenud koka eriala seitsmest õpilasest kolm (üks vene ja kaks eesti põhikooli lõpetanud õpilast) hindasid oma keeleoskust piisavaks, et sooritada praktikat või asuda tööle eestikeelses keskkonnas. Õpilaste hinnangul on koolis eestikeelset õpet umbes 50% ulatuses. Õpilaste sõnul oleks vaja suuremat sõnavara, et saada hakkama eestikeelses keskkonnas. Praktikatu on sooritatud nii eesti- kui venekeelses keskkonnas. Õpilaste arvamus eesti keele õppe vajalikkusest oli erinev – mõni õpilane pidas vajalikuks eesti keele õpet, mõni pidas vajalikuks mõne teise võõrkeele oskust.

Vestluses osalenud hotelliteeninduse eriala õpilaste sõnul on neil enamus õppeaineid III kursusel eesti keeles. Eesti keelega olid probleemid I ja II kursusel, mistõttu paljud õpilased katkestasid õpingud. Seetõttu peavad õpilased oluliseks suuremat eestikeelse õppe toetamist I ja II kursusel, et õpilased vähesel eesti keele oskuse tõttu ei langeks koolist välja.

Vestlusel osalenud õpilasesinduse esindajate sõnul ei oska paljud kooli lõpetajad eesti keelt, kuid ei teata, mis on selle põhjuseks, kas õppijate tegevusetus või õpetamine.

Järelevalves ei leidnud kinnitust, et eestikeelne õpe toimub proportsioonis 60/40 ja lõpetajad omavad eesti keele oskust tasemel, mis võimaldaks peale kooli lõpetamist jätkata õpinguid eestikeelsel õppekaval või asuda tööle ainult eestikeelses töökeskkonnas.

3.1. Ettepanekud kooli direktorile

3.1.1. Avalikustada tunniplaanides informatsioon mooduli õppekeele osas ja pidada arvestust, kui palju õppest toimub kutsekeskharidusõppes eesti keeles ja kui palju vene keeles.

3.1.2. Suurendada eesti keeles õpetava personali osakaalu, toetada personali, et nad oleksid võimelised eesti keelt õpetama enda poolt õpetatavates üld- ja erialaainetes.

3.1.3. Ettekirjutus kooli direktorile

Tagada kutsekeskhariduse õppekavadel õppekeelena eesti keel, arvestades, et õppekeeleks loetakse keel, milles toimuv õpe moodustab vähemalt 60 protsenti kooli õppekavas sätestatud õppe mahust, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 29 lõigetest

1 ja 2, pidades seejuures tõenduspõhist arvestust, kui suures mahus toimub igal õppekaval eestikeelne õpe. Tähtaeg: 01.09.2023.

4. Õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni ning riigikeeleoskuse vastavus nõuetele

Järelevalves oli vaatluse all õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni ning riigikeeleoskuse vastavus nõuetele. KutÕS⁶⁰ sätestab, et õpetaja kvalifikatsiooninõuded on esitatud õpetaja ja kutseõpetaja kutsestandardites ning kutseõpetaja kutsestandardi madalaimale tasemele vastavaid õpetajaid ei tohi koolis olla üle 20%. Tugispetsialisti suhtes kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse⁶¹ alusel kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määruses sätestatud kvalifikatsiooninõudeid. Nõuded tugispetsialistide kvalifikatsioonile on kehtestatud haridus- ja teadusministri määrusega⁶². Järelevalves kontrolliti EHISE andmeid seisuga 06.02.2023 ja koolis kohapeal 09.02.2023.

Seisuga 06.02.2023 õpetas koolis 89 õppe- ja kasvatusala töötajat, kellest 26 (29%) omavad kesk- või keskeriharidust. 67 kutseõpetajast on 25 (37%) kesk- või keskeriharidusega, mis ei ole kooskõlas KutÕSis sätestatuga, kuna kutseõpetaja kutsestandardi madalaimale tasemele vastavaid õpetajaid ei tohi koolis olla üle 20%.

25st kesk- või keskeriharidusega kutseõpetajast kolm õpivad bakalaureuseõppes. 16 õpetajast kuuel puudub magistrikraad.

Kvalifikatsioon ei vasta kehtestatud nõuetele eripedagoogil – puudub erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või eripedagoogi kutse.

Järelevalves selgus, et eripedagoog on tööle vormistatud eripedagoog-nõustajana ning seega ei ole tema kvalifikatsioonile kehtestatud nõudeid. Järelevalvemenetluse ajal seisuga 09.02.2023 töötaja andmed EHISest kustutati. Eesti ENIC/NARIC Keskuse hinnangul⁶³ on töötajale omistatud õpetaja-logopeed, raskete kõnehäiretega laste algkooli õpetaja, koolieelse asutuse logopeedi kvalifikatsioon. Eeltoodust tulenevalt ei ole koolis tagatud eripedagoogi teenused, kuna töötaja kvalifikatsioon ei vasta kehtestatud nõuetele.

Töölepingu kohaselt täidab psühholoogi teenust osutav töötaja 1,0 ametikohaga tugikeskuse juhi tööülesandeid. EHISE andmetel on töötaja koolipsühholoog 1,0 ametikohaga. Tugikeskuse juhi sõnul on talle antud psühholoogi ülesannete täitmine ametijuhendiga. Seega ei ole EHISE sissekanded kooskõlas koolis esitatud dokumentidega.

Sotsiaalpedagoog on lõpetanud Tartu Ülikooli haridusteaduskonna eripedagoogika ja talle on omistatud bakalaureusekraad sotsiaalpedagoogika alal. Sotsiaalpedagoogi teenus on koolis tagatud.

89 õppe- ja kasvatusala töötajast ei ole kvalifikatsioon koolis loetud nõuetele vastavaks neljal õpetajal, neist kaks on eesti keel teise keelena õpetajad.

1) Õpetaja (eesti keel teise keelena, keel ja kirjandus, menüü koostamine ja kalkulatsioon, õpitee ja töö muutuv keskkonnas, koormus 1,0) – õpetajal on magistrikraadile vastav kvalifikatsioon.

Koolis ei ole õpetaja kvalifikatsiooni vastavaks loetud põhjusel, et õpetajal puudub erialane ettevalmistus õpetataval alal.

2) Õpetaja (eesti keel teise keelena, hotellimajanduse alused, kutsealane inglise keel, koormus 0,85) – õpetajal on keskeriharidus.

⁶⁰ KutÕS, § 39 lg 3.

⁶¹ KutÕS, § 39 lg 4.

⁶² Haridus- ja teadusministri 29.08.2013. a määrus nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“.

⁶³ Eesti ENIC/NARIC Keskuse 07.05.2001 hinnang nr 599.

- 3) Õpetaja (erialane soome keel, erialane võõrkeel, kaubanduslane soome keel, vastuvõttutöö korraldus, koormus 0,44) – õpetajal on keskharidus.
- 4) Kutseõpetaja (ettevalmistus lõpueksamiks, hotellimajanduse alused, hotelliteenindaja lõpueksam, vastuvõttutöö korraldus, koormus 0,26) – õpetajal on kutseharidus.
Koolis ei ole õpetaja kvalifikatsiooni vastavaks loetud põhjusel, et õpetajal puudub pedagoogiline ettevalmistus.

Haridust tõendavate dokumentide kontrollimisel selgus, et koolis ei olnud ühe õpetaja kohta dokumente, mille põhjal hinnata kvalifikatsioonile vastavust.

Koolis töötab 30 eesti keelest erineva emakeelega õpetajat, neist kolm õpetajat on sooritanud keeleksami tasemel C1, 15 õpetajat on omandanud hariduse eesti keeles, kuuel õpetajal on keeleoskuse tase B1, kuuel õpetajal B2. Tasemetunnistus eesti keele oskuse vastavuse kohta kehtestatud nõuetele puudub viiel õpetajal.

Neljal õpetajal on eesti keele kategooriatunnistus D. Eelnimetatud töötajate tööalase keeleoskuse kategooriatunnistust arvestatakse keeleoskuse nõude täitmist tõendava dokumendina juhul, kui keeleoskus on tööandja hinnangul piisav vastaval töö- või ametikohal töötamiseks. Tööandjal on kahtluse korral õigus pöörduda ameti poole hinnangu saamiseks isiku keeleoskuse piisavuse kohta⁶⁴.

Järelevalves selgus, et eesti keele oskus puudub nõutud tasemel viiel õpetajal.
Seega vastab riigikeeleoskus nõutud tasemele 89 õppe- ja kasvatusala töötajast 84-l (94%).

Pedagoogilise personali koolitus- ja stažeerimisplaani 2021/2022. õppeaastaks on kinnitanud⁶⁵ kooli nõukogu. Koolitusplaanis oli kavandatud kaks LAK-õppe koolitust (jaanuar, aprill 2022).

Direktori sõnul on õpetajate keeleoskus visa tulema. Kursustel käiakse, aga kui keskkonda ei ole, on see keeruline protsess. Uute inimeste töölevõtmisel eelistatakse kakskeelseid õpetajaid, kuid õpetajad eelistavad koole, kus saab õpetada vene keeles. Kõigi B2-tasemel olevate õpetajate tegelik keeleoskus ei ole B2. Eesmärk on, et iga õpetaja on professionaalne ning entusiastlik.

Õppedirektori sõnul osales LAK-õppe koolitusel 15–16 õpetajat, kuid ei ole selgust, millised peaksid olema LAK-õppe tulemuslikud meetodid. Koolis tuntakse vajadust, et saada metoodilist nõustamist.

Kooli nõukogu koosolekul⁶⁶, kus oli arutuse all eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava, on toodud välja, et on mitte-eestikeelse emakeelega töötajaid on koolis 25 (sh ka õppemeistrid jm töötajad, kes töötavad õpilastega). Koolis on olnud personalipoliitika üks osa, et tööle võetakse õpetajaid, kes suudavad õpetada nii eesti kui vene keeles või omandavad selle oskuse paari esimese tööaastaga.

Direktori sõnul teevad õppeaasta lõpus valdkonna juhtivõpetajad kokkuvõtted kavandatud tegevuste täitmisest ja esitavad kooli avatud nõukogule. Seal jagatakse ka parimat praktikat.

KutÕSi⁶⁷ kohaselt sõlmitakse töötajatega töölepingud. KutÕSi⁶⁸ alusel võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu tähtajaga kuni üks aasta isikuga, kui õppekasvatusala töötaja vaba ametikoha täitmise konkurss luhtub. Tähtajalise töölepingu võib sõlmida ka isikutega, kes

⁶⁴ Keeleseadus, § 39 lg 2.

⁶⁵ Kooli nõukogu 29.09.2021 koosoleku protokoll nr 1-6/47.

⁶⁶ Kooli nõukogu 31.08.2022 koosoleku protokoll nr 1-6/47.

⁶⁷ KutÕS, § 37 lg 2.

⁶⁸ KutÕS, § 39 lg 9.

vastavad kvalifikatsiooninõuetele töölepingu seaduse (edaspidi *TLS*)⁶⁹ alusel, kuna töö on ajutise iseloomuga, või seetõttu, et tegemist on ajutiselt äraoleva töötaja asendamisega. Kui õpetajate töö ei ole ajutise iseloomuga ning nad ei ole ajutiselt äraoleva töötaja asendajana tööle vormistatud, ei ole tähtjaliste töölepingute sõlmimine kooskõlas seaduses sätestatuga.

Järelevalves selgus, et kooli 89 õppe- ja kasvatusala töötajast töötab käsunduslepingu alusel 28, neist kõigi kvalifikatsioon vastab nõuetele.

- 1) Kutseõpetaja (klienditeeninduse alused, koormus 0,13, leping on sõlmitud perioodiks 16.01.2023–16.04.2023).
- 2) Kutseõpetaja (maailma teeninduskultuur, serveerimise eritehnikad, teeninduse meistriklass, koormus 0,09, leping on sõlmitud perioodiks 10.10.2022–22.06.2023).
- 3) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koormus 0,05, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–22.06.2023).
- 4) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, koormus 0,06, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–22.06.2023).
- 5) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, koormus 0,06, leping on sõlmitud perioodiks 12.10.2022–22.06.2023).
- 6) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, Resto menüü, koormus 0,11, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–22.06.2023).
- 7) Kutseõpetaja (personalijuhtimine, personalijuhtimise praktika, koormus 0,11, leping on sõlmitud perioodiks 12.11.2022–28.02.2023).
- 8) Kutseõpetaja (vene keel, vene keele praktika, koormus 0,07, leping sõlmitud perioodiks 26.10.2022–30.04.2023).
- 9) Kutseõpetaja (avalik esinemine, avaliku esinemise praktika, eesti keel, eesti keele praktika, enesejuhtimine, karjääri planeerimine, meeskonnatöö, meeskonna töö praktika, koormus 0,28, leping on sõlmitud perioodiks 14.09.2022–22.06.2023).
- 10) Kutseõpetaja (ilukoolitused kätele ja jalgadele, käte ja jalgade hoolitsus, praktika Teko õppespaas, koormus 0,09, leping on sõlmitud perioodiks 08.09.2022–22.06.2023).
- 11) Üldharidusainete õpetaja (riigikaitse, koormus 0,16, leping on sõlmitud perioodiks 05.09.2022–22.06.2023).
- 12) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, koormus 0,06, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–11.06.2023).
- 13) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, koormus 0,06, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–11.06.2023).
- 14) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, koormus 0,05, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–22.06.2023).
- 15) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, koormus 0,05, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–22.06.2023).
- 16) Kutseõpetaja (anatomia ja füsioloogia, anatoomia, klassikaline massaaž, koormus 0,32, leping on sõlmitud perioodiks 05.09.2022–05.02.2023).
- 17) Kutseõpetaja (küünte kaunistamine, küünte kaunistamine edasijõudnutele, pediküür, värviõpetus, koormus 0,16, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–22.06.2023).
- 18) Kutseõpetaja (abikoka praktiline töö, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, Resto menüü 3, koormus 0,09, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–22.06.2023).
- 19) Kutseõpetaja (kaupade käitlemise korraldamine, müügitöö korraldamine, koormus 0,1, leping on sõlmitud perioodiks 09.02.2023–22.06.2023).
- 20) Kutseõpetaja (teenindustöö, teenindustöö, koormus 0,08, praktikaleping sõlmitud perioodiks 17.11.2022–01.01.2023).
- 21) Kutseõpetaja (eesti köök ja MH, kokk, puljongid, supid, põhikastmed, võileivad, salatid, koormus 0,28, leping on sõlmitud perioodiks 21.09.2022–22.06.2023).
- 22) Kutseõpetaja (lõpueksam, tervislik toitumine, magustoitude ja kondiitritoodete tehnoloogia, koormus 0,3, leping on sõlmitud perioodiks 31.01.2023–20.06.2023).

⁶⁹ TLS, § 9 lg-d 1, 2.

- 23) Kutseõpetaja (geelküüned, geellakkimine, klienditeenindus õppespaas koormus 0,28, leping on sõlmitud perioodiks 26.09.2022–22.06.2023).
- 24) Kutseõpetaja (kliendisuhete praktika, kliendisuhet, majandustegevus, majandustegevuse praktika, koormus 0,1, leping on sõlmitud perioodiks 09.02.2023–22.06.2023).
- 25) Kutseõpetaja (ettevalmistus kutseeksami spaas, koormus 0,3, leping on sõlmitud perioodiks 23.01.2023–05.02.2023).
- 26) Kutseõpetaja (koka praktiline töö, Resto menüü GR1, koormus 0,2, leping on sõlmitud perioodiks 03.01.2023–23.02.2023).
- 27) Kutseõpetaja (abikoka praktiline, isiklik professionaalne areng, koka praktiline töö, koormus 0,07, leping on sõlmitud perioodiks 12.09.2022–22.06.2023).
- 28) Kutseõpetaja (iluhoolitsused näole, jumestus, kehahoolitus, koormus 0,11, leping on sõlmitud perioodiks 06.09.2022–22.06.2023).

KutÕSi⁷⁰ kohaselt määratakse töötajate tööülesanded ja -kohustused kindlaks ametijuhendi ja töölepinguga. Töölepingu mõiste sätestab töölepingu seadus⁷¹ (edaspidi *TLS*), mille kohaselt teeb füüsiline isik (töötaja) töölepingu alusel teisele isikule (tööandja) tööd, alludes tema juhtimisele ja kontrollile, ning tööandja maksab töötajale töö eest tasu. Töösuhteid iseloomustab eelkõige töö tegemine alluvussuhtes – töötaja teeb tööandjale tööd, alludes tema juhtimisele ja kontrollile; tööleping on kestvusleping, enamasti seovad lepingupooled end pikaajaliselt ja eeldavad, et töö on kestav ja jätkuv; töö eest makstakse tasu (kord kuus, kindlal kokkulepitud ajal).

TLSist⁷² tulenevalt saab koolis töötada tähtajatu või tähtajalise töölepinguga (õpetaja kvalifikatsioon ei vasta nõuetele, tähtajaline tööleping üheks aastaks KutÕSist⁷³ tulenevalt); õpetaja asendab lapsehoolduspuhkusel olevat õpetajat (tööleping asendamise ajaks); töö on ajutise iseloomuga.

Direktor selgitas ära kuulamisel, et nt praktika juhendamine toimub kogu õppeaja vältel ja on sellise iseloomuga, et seda saab teha töökohal, samuti kutsutakse töömaailmast õpetaja praktikuid – töömaailma ja õppe sidusus on tänapäeval oluline. Õppedirektor lisas, et tunniplaan koostatakse õpetaja soovide/võimaluste kohaselt; koht võib ka vaba olla, nt e-õpe, kaugtöö; kogu moodul/teema on iseseisva töö vormis.

Võlaõigusseadusest tulenevalt saab teenust osutada käsunduslepingu ja töövõtulepingu alusel. Õpetaja nende lepingute alusel töötada ei saa. Võlaõiguslike lepingute (töövõtuleping, käsundusleping) järele tekib vajadus reeglina juhul, kui tegemist on ühekordse ülesandega, mille tegemiseks asutuses endas puudub potentsiaal ja/või see tegevus on olemuselt väga erinev asutuse põhitegevusest. Käsunduslepingu osas tuleb pöörata tähelepanu sellele, et võlaõiguslike teenuse osutamise lepinguid, sh käsundusleping, sõlmitakse üldjuhul selliste teenuste osutamise korral, mille puhul on tegemist ühekordse ülesandega ja enamasti selleks, et oma asutuse töötajate hulgas ei ole vajalikku potentsiaali. Õppetundide andmine terve õppeaasta ulatuses ei ole vaadeldav ühekordse ülesandena.

Teenuse osutamise lepingute (käsundusleping, töövõtuleping) puhul on töötajale võimaldatud teatav iseseisvus töö tegemise viisi, aja ja koha osas. Kui seda vabadust (iseseisvust) ei ole, siis on sõlmitud leping vaadeldav töölepinguna. Õpetaja poolt tavapäraselt tehtava töö puhul ei ole õpetajal vabadust otsustada töö tegemise viisi, aja ja koha osas. Arvestades seda, et õppetöö toimub valdavalt õppetunnis, kindlal ajal (vastavalt tunniplaanile) ja kindlas kohas (klassiruumis). Samuti ei saa teenuse osutamise lepingu sõlminud isik igakuist töötasu, vaid talle makstakse käsundi täitmise tasu pärast käsundi täitmist ehk antud juhul pärast õppeaasta

⁷⁰ KutÕS, § 37 lg 1.

⁷¹ TLS, § 1.

⁷² TLS, § 9.

⁷³ KutÕS, § 39 lg 9.

lõppu. Võlaõiguslike lepingute puhul ei teeni õpetaja välja puhkust ega saa ka palka (käsunduslepingu puhul nähakse tasu ette üldjuhul pärast käsundi täitmist).

Eeltoodust tulenevalt ei ole käsunduslepingute sõlmimine kooskõlas KutÕSis ja TLSis sätestatuga.

Ärakuulamisel selgitas direktor, et kooli töötasustamise korras on kehtestatud sellised tunnitased, mis sisaldavad antud komponente ja kui teatud osa tunde on antud, nt kuu lõikes või teema lõikes akti alusel, siis makstakse töötasu.

Selgitame veelkord, et KutÕSi⁷⁴ kohaselt tuleb määrata töötajate tööülesanded ja -kohustused kindlaks töölepinguga ning õpetajate puhul ei saa rakendada teenuse osutamise lepingut, kuna õpetajal ei ole vabadust otsustada töö tegemise viisi, aja ja koha osas, samuti ei ole õppetundide andmine terve õppeaasta ulatuses vaadeldav ühekordse ülesandena. Seega tuleb sõlmida õpetajatega, kes annavad õppetunde kogu õppeperioodi jooksul, sõlmida tähtajatud töölepingud.

4.1. Ettekirjutused direktorile

- 4.1.1. Sõlmida tähtajalisi töölepinguid üksnes siis, kui selleks on seadusandlik alus ja muuta tähtajalised lepingud, mille tähtajaliseks sõlmimiseks ei ole olnud alust, tähtjatuks. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.1.2. Tagada kutseõpetajate kvalifikatsiooni vastavus tasemel, et kutseõpetaja kutsestandardi madalaimale tasemele vastavaid õpetajaid ei oleks üle 20%, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 39 lõikest 3. Täitmise tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.1.3. Tagada õpilastele eripedagoogi teenuse osutamine, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 43 lõike 2 punktist 10, mille kohaselt on õpilastel õigus saada õppimise toetamiseks tasuta tugiteenuseid. Tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.1.4. Tagada õpilastele psühholoogi teenuse osutamine, lähtudes kutseõppeasutuse seaduse § 43 lõike 2 punktist 10, mille kohaselt on õpilastel õigus saada õppimise toetamiseks tasuta tugiteenuseid. Tähtaeg: 01.09.2023.
- 4.1.5. Tagada Eesti hariduse infosüsteemi kantud andmete õigsus, lähtudes Vabariigi Valitsuse 05.08.2004. a määruse nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“ § 18 lõike 1 punktis 9 sätestatust. Täitmise tähtaeg: alates õiendi teatavakstegemisest, tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.05.2023.

⁷⁴ KutÕS, § 37 lg 1.